

www.musavat.com

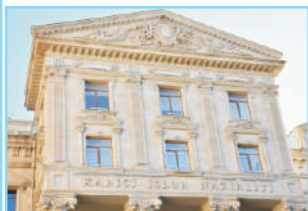
MUSAVAT

Xəbər
Avtomobillərdəki
"səssiz qatil" -
sürücü və
sərnişinlərə
xəbərdarlıq
yazısı səh.12-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 26 iyul 2024-cü il Cümə № 130 (8503) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Azərbaycan "qara siyahı"nı ləğv etdi

Prezidentin imzaladığı
o sənəd...;
ekspert: "Bu o
demək deyil ki..."

yazısı səh.6-da

Müdafiə Nazirliyindən Ermənistanla xəbərdarlıq - Azərbaycana qarşı növbəti müharibə...

yazısı səh.3-də

Yaslarda molla idi, Azərbaycanda "Kərimə" dövləti qurmaq istədi - məhkəmə işi

yazısı səh.13-də

Bakıya qarşı mina "terroru" - "ikili standartlar"ın bu qədəri...

yazısı səh.9-da

Ermənistan borc bataqlığına sürüklənir - rəqəmlər

yazısı səh.2-də

DTX-nın saxladığı Əbilovun həbsinin detalları - Ermənistanla gizli sövdələşmələr...

yazısı səh.6-da

"Bayden sindromu": prezidentlik üçün yuxarı yaş senzi olsunmu?

yazısı səh.5-də

Türkiyə iqtisadi böhran təhlükəsini adladı - böyük uğurun sirri

yazısı səh.10-da

Cərimələr artdı, yol qəzaları azalacaqmı - iki rəy

yazısı səh.12-də

Cəmiyyət qəddarlaşıb iddiası - sosioloq şok səbəbdən danışdı

yazısı səh.7-də

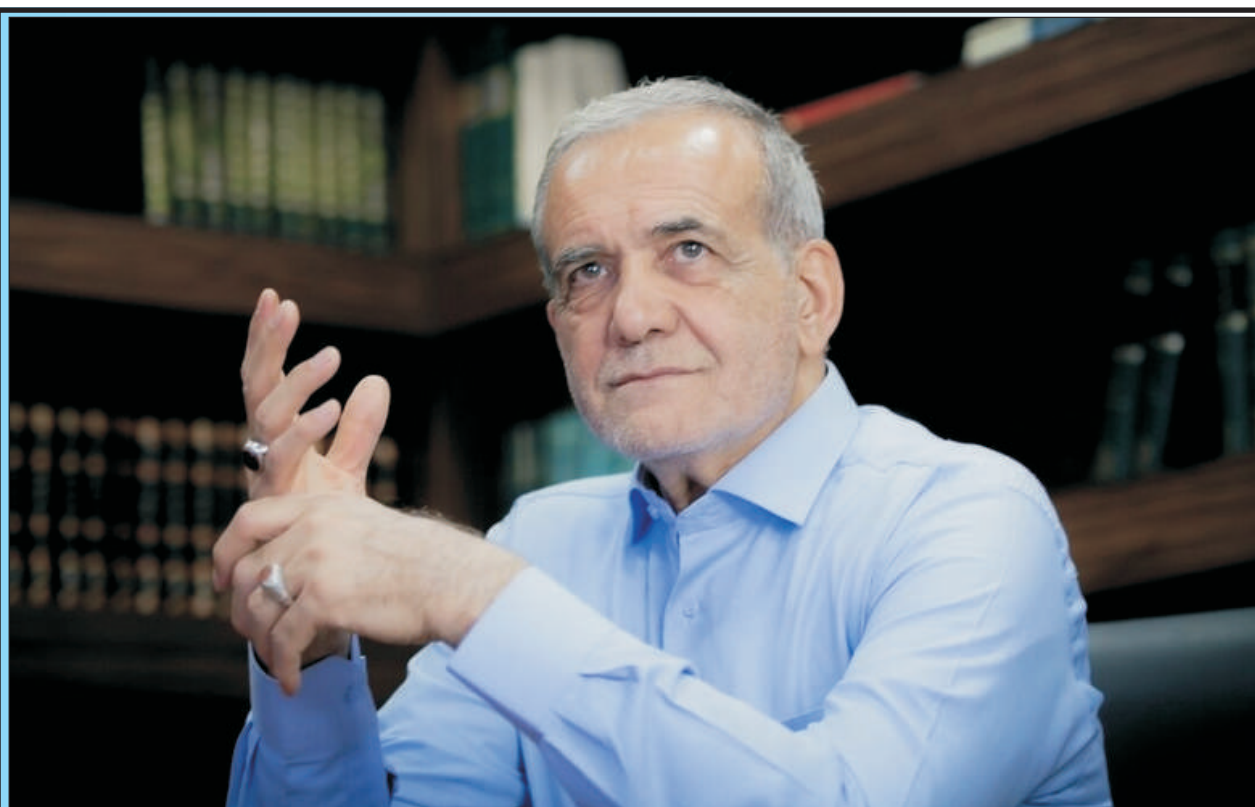
"Bunun kimilərə edam cəzası verilməlidir!" - bir milyonluq dələduzluq işi

yazısı səh.4-də

İRƏVAN "QIRMIZI XƏTTİ" KEÇDİ - ERMƏNİSTAN SİLAHLA DOLDUQCA REVANŞİZM HAVASI GÜCLƏNİR

"Dəmir yumruğ" a təzədən zərurət yarana bilər;
politoloq: "Erməni xisləti dəyişməyib, kənardan dəstək
hiss edən kimi quduzlaşırlar..."

yazısı səh.8-də

Pezeşkiandan inqilabi ilk: Azərbaycan dili təşəbbüsü - "15-ci maddə" fəlsimə qırılır?

Yeni prezidentin bu yöndə növbəti addımını mümkün
sayan təhlilçilər həm də ehtiyatlı nikbinliyin tərəfdarıdır;
İranın "ölkədə heç bir millətə qarşı ayrı-seçkilik yoxdur"
mesajını təsdiqləmək zamanı...

yazısı səh.5-də

Polad Bülbüloğlu

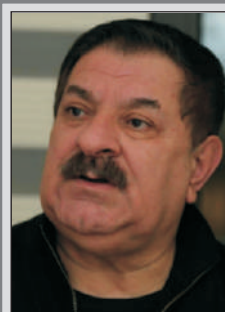
Səfir Bakıya gəlib namizədliyini verdi

yazısı səh.3-də

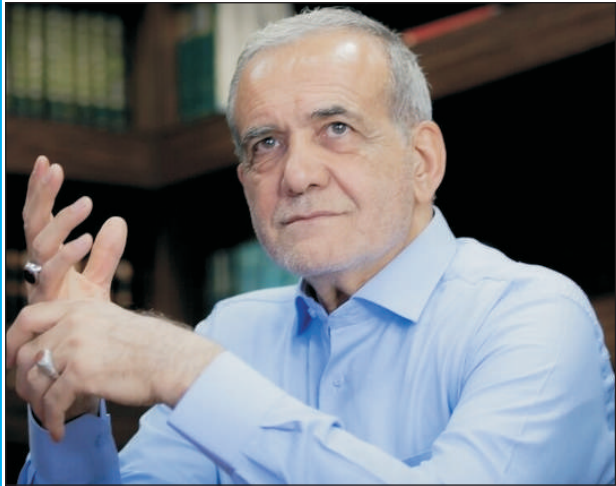
Ermənilərin həndli Harris arzusu - Kamala Azərbaycana təhlükəmi?

yazısı səh.6-da

Ağadadaş Ağayevlə mühafizəçi haqqında qərar məlum oldu

yazısı səh.7-də

Pezeşkianın inaqurasiyasına Azərbaycandan kim gedəcək?

İranın yeni prezidenti Məsud Pezeşkianın andiçmə mərasimi iyulun 30-da İslam Şurası Məclisində (parlament) keçiriləcək.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu İran parlamenti İcraiyyə Şurasının sözcüsü Əlirza Səlimi deyib.

Onun sözlərinə görə, Pezeşkianın andiçmə mərasimi iyulun 30-da günortadan sonra keçiriləcək. Səlimi həmçinin bildirib ki, çərşənbə axşamı - iyulun 30-da səhər saatlarında İslam Şurası Məclisinin deputatları prezidentin andiçmə mərasiminin qonağı olan xarici nümayəndə heyətləri və rəsmiləri qarşılayacaqlar.

Əlirza Səlimi xarici nümayəndə heyətləri və rəsmilər barədə geniş açıqlama verməyib, adlar çəkməyib.

Maraqlıdır, Azərbaycan Respublikasından İran prezidentinin inaqurasiyasına kim gedəcək?

Modern.az saytı Məsud Pezeşkianın andiçmə mərasimində Azərbaycan Respublikasından kimin iştirak edəcəyini dəqiqləşdirmək üçün Xarici İşlər Nazirliyi ilə əlaqə saxlayıb. Lakin nazirliyin mətbuat xidməti idarəsindən bu barədə hələ ki məlumata malik olmadığı deyilib.

Iyulun 5-də keçirilən təkrar seçkilərdə İran siyasətçilərinin islahatçılar qanadının namizədi, etnik azərbaycanlı Məsud Pezeşkian ölkənin yeni prezidenti seçilib.

Bu bankın lisenziyası ləğv edildi

Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) İdarə Heyətinin qərarı ilə "Naxçıvan Bank" ASC-nin müraciəti əsasında onun lisenziyası ləğv edilib, bankın bazasında yaradılmış "E-Kredit" MMC bank olmayan kredit təşkilatına (BOKT) lisenziya verilib.

Musavat.com bu barədə AMB-yə istinadən xəbər verir.

AMB-nin qərarı ilə "Naxçıvan Bank"ın lisenziyasının ləğv edilməsi anına olan bütün aktivləri, o cümlədən kredit tələbləri hüquqi varisi olan "E-Kredit" BOKT-a keçib. Kredit təşkilatı öz fəaliyyətini "Naxçıvan Bank"ın əvvəlki hüquqi ünvanında (Naxçıvan şəhəri, Cəlil Məmmədquluzadə küçəsi 27) həyata keçirəcək.

Diqqət: ən təhlükəli çimərlikləri tanıyın!

2024-cü ilin iyun və iyul ayları ərzində Bakı şəhəri üzrə Respublika Təcili və Təxirəsalınmaz Tibbi Yardım Mərkəzində suda boğulma hadisəsi ilə bağlı ümumilikdə 30 nəfərin müraciəti qeydə alınıb. Suda boğulanlardan 27-si kişi, 3-ü qadın olub. Onlardan 11 nəfər xəstəxanaya təxliyə edilib, 6-na yerində yardım göstərilib. 13 nəfərin isə ölüm faktı qeydə alınıb. Bəs bu qədər insanın dənizdə batmasının səbəbi nədir?

Fövqəladə Hallar Nazirliyi (FHN) təhlükəli ərazilərin siyahısını təqdim edib.

"Şüvəlan qəsəbəsində "Mil-Qaya"" və "Şimal Qres", Nardaran qəsəbəsində "12-ci dalan", "Yaxt klub", "Estekada" deyilən ərazi, Nardaranla Bilgəh qəsəbəsi arasında yerləşən, el arasında "Rus çimərliyi" kimi tanınan və 10-a yaxın nəzarətsiz ərazi, eləcə də Goradil və Novxanı qəsəbələri arasındakı "Sarı Qaya", Qaradağ rayonundakı "Mayak" deyilən ərazi xüsusi təhlükəli ərazilər kimi qiymətləndirilib", - deyər qurumdan bildirilib.

"Şimal Qres" deyilən ərazidə keçirilən sorğu nəticəsində məlum olub ki, burada çimməyin qadağan olunduğu ilə bağlı sakinlərə xəbərdarlıq edilmir (Baku TV).

Ermənistan borc bataqlığına sürüklənir - rəqəmlər

Ermənistan Maliyyə Nazirliyinin məlumatına görə, 2024-cü ilin birinci yarısında ölkənin dövlət borcu 2023-cü ilin sonu ilə müqayisədə 311,8 milyon dollar artaraq yeni rekord səviyyəyə - 12 milyard 157,2 milyon ABŞ dollarına çatıb.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, Kacaran tunelinin tikintisi üçün əlavə olaraq 300 milyon dollar borcun alınması bu rəqəmi daha da artıracaq.

Yerli medianın yazdığına görə, borc strukturunda baş verən dəyişikliklər ciddi maraqa doğurur. Daxili borcun ümumi dövlət borcunda xüsusi çəkisi 47,3 faizdən 50,7 faizə, milli valyutada borcun payı isə 45,9 faizdən 49,4 faizə yüksəlib.

Ermənistan Maliyyə Nazirliyinin proqnozlarına görə, 2024-cü ilin sonuna ölkənin dövlət borcunun 5 trilyon 314 milyard drama qədər artacağı gözlənilir ki, bu da 13,5 milyard ABŞ dollarına bərabərdir.

Bele görünür ki, 2024-cü il də Ermənistan dövlət borclarına xidmət etmək və ödəmək üçün xeyli vəsait ayırmalı olacaq.

Bu xərclərin ümumi məbləği 805,2 milyard dram (2 milyard ABŞ dollarından çox) təşkil edəcək. Bu məbləğdən 483 milyard dram (1,2 milyard dollardan çox) borcun əsas hissəsinin ödənilməsinə, 322,2 milyard dram (827 milyon dollardan çox) isə borclar üzrə faizlərin ödənilməsinə yönəldiləcək.

Bu gün Bakıda 34° isti olacaq

Iyulun 26-da Azərbaycanın bəzi yerlərində yağış yağacağı gözlənilir.

Bu barədə Musavat.com-a Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Mülayim şimal-şərq küləyi esəcək. Havanın temperaturu gecə 20-25° isti, gündüz 29-34° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi normadan aşağı 754 mm cıvə sütunu olacaq. Nisbi rütubət gecə 70-80 %, gündüz 50-60 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə aralıq leysan xarakterli yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Ayı-ayrı yerlərdə intensiv olacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Axşama doğru əksər rayonlarda yağıntılar tədricən kəsiləcək. Gecə və səhər bəzi yerlərdə duman olacaq. Şərq küləyi ayı-ayrı yerlərdə aralıq güclənəcək.

Havanın temperaturu gecə 19-24° isti, gündüz 30-35° isti, dağlarda gecə 12-17° isti, gündüz 18-23° isti olacaq.

Şuşada zəlzələ sensorları yerləşdirildi

Şuşa şəhəri ətrafında yaradılan Daşaltı Dərin Quyu seysmik stansiyasında işlərin birinci mərhələsi çərçivəsində seysmik stansiyanın müşahidə məntəqəsi üçün 100 metr dərinlikdə quyu qazılıb və polad borularla mühafizə olunub.

Quyuya iki yüksək həssaslıqlı zəlzələ sensorları yerləşdirilib. Sensorlar həm yer sürətini, həm də yer səthinin titrəyişini qeydə ala bilər.

Bildirilib ki, sensorlar hətta səthi səs-küy olmadan yüksək dəqiqlikli mikrovibrasiyaları qeydə alır.

Bundan sonrakı mərhələdə isə stansiyanın ətrafında xidməti-texniki infrastrukturun yaradılması, stansiya ətrafında istinad divarlarının hövrlməsi və s. texniki işlər həyata keçiriləcək.

Qeyd edək ki, Şuşa-Daşaltı Dərin Quyu Seysmik Stansiyası və stansiyanın bazasında yaradılacaq Qarabağ və Şərqi Zəngəzur üzrə Regional Kompleks Seysmoloji Monitoring Mərkəzi Türkiyə Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Fəlakət və Fövqəladə Halların İdarə olunması Zəlzələ və Risklərin azaldılması İdarəsi (AFAD) ilə AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzi tərəfindən birlikdə inşa edilir. **Report**

"Mənə xain deyirlər: çünki "dənizdən-dənizə" ideyası..." - Verdyan

"Məni xalqıma qarşı informasiya müharibəsində iştirak etməkdə ittiham edirlər. Yaxşı, əgər erməni xalqının "dənizdən-dənizə" Ermənistan"ın tərəfdarı olduğuna inansa, mən belə yanaşmanın əleyhinəyəm, hətta müzakirə oluna-cıq bir şey də yoxdur. Mən həyatda real və qanuni addımların tərəfdarıyam. Müəyyən cəmiyyətə mənsub olmaq bu cəmiyyətin dünyagörüşünü bölüşməyi zəruri etmir, xüsusən də bu dünyagörüş realıq hədudlarını çox aşırırsa".

Bu sözləri erməni blogger İşxan Verdyan özünün Teleqram kanalında yazıb (Axe.az).

"Digər tərəfdən, mən əminəm ki, Ermənistanda böyük əksəriyyət sərhədlərinin qonşularının əraziləri hesabına genişləndirilməsinin əleyhinədir və "dənizdən dənizə" konsepsiyasını nəzərə almır. Əslində hökumət və dövlət özü belə bir konsepsiyaya əməl etmir. Ona görə də mən Ermənistan dövlətçiliyinin və ya Ermənistan vətəndaşlarının əleyhinə deyiləm. Mən faktor kimi Ermənistanı məhv etməyə çalışanların əleyhinə çıxış edirəm. Onlara qarşı, bəli, mən amansızam, amma bunlar bizim ümumi düşmənlərimizdir və mənim üçün düşmənlərin milliyyəti yoxdur", - o bildirib.

8 nəfər şaurmadan zəhərləndi

Rusiyanın Krasnoyarsk diyarının cənubundakı Minusinsk şəhərində 8 nəfərin şaurma yedikdən sonra həkimə müraciət edib. Bu barədə Rospotrebnadzor departamentinin məlumatında deyilir.

Müayinələr zamanı onların hamısının zəhərləndiyi məlum olub. Şaurmanın satıldığı kafedə sanitariya-epidemioloji araşdırma başlanılıb, araşdırma zamanı ərzaq məhsullarından və xammaldan nümunələr götürülüb, şəxsi heyət yoxlanılıb.

Nəticədə kafedə qanun pozuntuları aşkar edilib. Məhsulların keyfiyyətini və təhlükəsizliyini təsdiq edən sənədlər, qida məhsullarının üzərində etikətlər olmayıb, kafedə vaxtaşırı təmizlik işləri aparılmayıb. Sanitariya qanunvericiliyinin tələblərinə cavab verməyən, ümumi çəkisi 370 kq-dan çox olan bütün ərzaq məhsulları satışdan çıxarılıb.

Məhkəmənin qərarı ilə kafenin fəaliyyəti 90 günlük dayandırılıb (Report).

Azərbaycan Müdafiə Nazirliyi Ermənistanın növbəti təxribatı barədə bəyanat yayıb.

Nazirlikdən Musavat.com-a daxil olan bəyanatda deyilir:

"Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi son günlərdə Ermənistanın Kəlbəcər istiqamətində ağır silahlar və Tovuz istiqamətində kvadrokopter tətbiq etməklə təxribatlar törətməsi barədə məlumatlar vermişdir. Qeyd edək ki, Ermənistan tərəfindən bu kimi təxribatların törədilməsi birinci hal deyildir və davamlı xarakter daşıyır.

baycana qarşı növbəti müharibəyə hazırlaşdırılmasına dəlalət edir.

Müdafiə Nazirliyi bir daha xəbərdarlıq edir ki, Ermənistan və onun havadarları Cənubi Qafqaz regionunda yeni müharibə ocağı yaratmaq kimi niyyətlərindən çəkinməlidirlər. Ölkəmizə qarşı bu kimi təxribat əməlləri dayandırılmadığı təqdirdə, Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin arsenalında olan bütün vasitələrdən istifadə etməklə özünü müdafiə məqsədilə lazımı cavab tədbirləri görəcəkdir. Bildiririk ki, regionda vəziyyətin gərginləşməsinə

"Paşinyanın sonuncu payızı..." - Petrotyandan iddialı sözlər

"Ermənistan Rusiya ilə münasibətləri düzəltməyə çalışmaq əvəzinə anti-Rusiya istiqamətinə doğru irəliləyir. Bir neçə gün əvvəl Ermənistanın kənd təsərrüfatı məhsullarına qarşı Rusiyanın sanksiyalarını gördük və Rusiya təzyiqləri artıracaq".

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu barədə Ermənistanın bədnam "Ayakve" təşkilatının idarə heyətinin üzvü Aram Petrotyan danışıb.

Onun sözlərinə görə, Ermənistanın destruktiv siyasəti hətta dövlətçiliyinin itirilməsinə də gətirib çıxara bilər.

Petrotyanın iddiasına görə, bu ilin payızı Nikol Paşinyanın Ermənistanın baş naziri postunda sonuncu payızı olaçaq. "Rusiya artıq çox yüngül xəbərdarlıq edir, lakin o, Ermənistan iqtisadiyyatını asanlıqla məhv edə bilər. Azərbaycan artıq Ermənistan konstitusiyasının dəyişdirilməsini tələb edir. Əminəm ki, Ermənistan xalqı öz sözünü deyəcək və belə bir konstitusiya qəbul olunmayacaq. Biz müharibəyə hazırlaşmalıyıq. Nikol Paşinyanın dediyi o 29 min 743 kvadrat kilometr olmayacaq. Ya kiçik bir qəbiristanlıq olaçaq, ya da heç mövcud olmayacaq", - Petrotyan bildirib.

Müdafiə Nazirliyindən Ermənistanla xəbərdarlıq - Azərbaycana qarşı növbəti müharibə...

Amerika Birləşmiş Ştatlarının Ermənistanda keçirdiyi hərbi təlimlər, Fransanın Ermənistanı öldürücü silahlarla

təchiz etməsi və Avropa İttifaqı tərəfindən "Avropa Sülh Fondu" adı altında Ermənistanı ilk mərhələdə on milyon

avro dəyərində hərbi yardımın göstərilməsi işğalçı Ermənistanı bu kimi təxribatlar törətməyə həvəsləndirir və Azər-

göre bütün məsuliyyət Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyinin və onun havadarlarının üzərinə düşəcəkdir.

Polad Bülbüloğlu Bakıya gəlib namizədliyini verdi

"Şuşalılar məni parlamentdə öz nümayəndəsi seçsələr, onların etimadını doğrultmaq üçün hər şeyi edəcəyəm".

Bu sözləri Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu "Novoye-vremya.com" saytına müsahibəsində deyib.

Bülbüloğlu parlament seçkilərinin keçirilməsini hər bir dövlətin, xalqın həyatında çox ciddi və məsuliyyətli hadisə adlandıraraq (Lenta.az).

Bakıdadır, bu iddialar barədə məlumatsızam", - deyərək bildirdi.

Yazı hazırlanarkən Polad Bülbüloğlunun artıq öz namizədliyini irəli sürdüyü məlum olub. Belə ki, 124 sayılı Şuşa-Ağdam-Xocavənd Dairə Seçki Komissiyasından məlumat təsdiq olunub. Bildirilib ki, P.Bülbüloğlu artıq müvafiq sənədləri sözügedən Dairə Seçki Komissiyasına təqdim edib.

Hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) 124 sayılı seçki dairəsindən namizədi Leyla Babışovadır. O, YAP Şuşa rayon təşkilatının sədr müavini. Adıçəkilən seçki dairəsindən həmçinin Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağının da namizədliyi irəli sürülüb.

Qeyd edək ki, Polad Bülbüloğlu 1945-ci ildə anadan olub. O, 1988-2006-cı illərdə Azərbaycanın mədəniyyət naziri olub. 2006-cı ildən Azərbaycanın Rusiyadakı fövqəladə və səlahiyyətli səfirdir. Diplommat 1995-ci ildə 45 sayılı Şuşa-Cəbrayıl-Xocavənd seçki dairəsindən deputat seçilib.

Mövzu ilə bağlı Axar.az-a açıqlamasında beynəlxalq hüquq üzrə professor Fərhad Mehdiyev deyir ki, Polad Bülbüloğlunun namizədliyini irəli sürməsinə hüquqazidd heç nə yoxdur: "Azərbaycan Respublikasının Seçki Məcəlləsinin 53.3 maddəsinə görə, namizəd müvafiq bildirişlə birlikdə seçkilə dövlət və ya bələdiyyə orqanında vəzifəyə seçiləcəyi halda həmin vəzifə ilə uzlaşmayan fəaliyyətə xitam verəcəyinə dair yazılı öhdəliyi olan ərizə göndərir. Bu maddəyə görə Polad Bülbüloğlunun deputatlığa namizəd olma hüququ var".

Professor qeyd edib ki, P.Bülbüloğlu seçiləcəyi təqdirdə səfir vəzifəsindən istefa verməli olacaqdır.

Eldar Mahmudovdan yeni xəbər var - yarım milyona yaxın...

Sabiq milli təhlükəsizlik naziri Eldar Mahmudov 410 min manatlıq tələb irəli sürüb. Onun tələbi "Diqlas" ticarət mərkəzində baş verən yanğınla bağlıdır. Bu dəfə Eldar Mahmudovun tələbinə Ali Məhkəmənin Kommersiya kollegiyasının sədri, hakim Kəmalə Abiyeva baxacaq.

Musavat.com xəbər verir ki, Eldar Mahmudova məxsus "Diqlas" ticarət mərkəzinin onun oğlu Anar Mahmudovun rəsmən təsisçi olduğu "Diqlas 1" MMC idarə edib. Daha sonra "Diqlas 1" MMC-nin idarə edilməsi "Diqlas 2" MMC-yə həvalə olunub. Hazırda "Diqlas 2" MMC "Azsığorta" şirkətini məhkəməyə verərək yanğına görə 410 min manat tələb edib. Kommersiya və Apellyasiya məhkəmələri Eldar Mahmudovun əleyhinə qərar çıxararaq məhkəməyə müraciət etmək üçün 3 illik iddia müddətini ötürdüklerini bildirib. Ali Məhkəmənin hakimi İlqar Dadaşov işə baxaraq Eldar Mahmudovun xeyrinə qərar çıxarıb, bir müddət sonra intihar edib.

Daha sonra apelyasiya instansiyası Ali Məhkəmə ilə razılışıb. Mahmudovların xeyrinə qərar verib. Hazırda "Azsığorta" şirkəti qərardan kasasiya şikayəti verib. Bu yaxınlarda iş Ali Məhkəmənin icraatına qəbul edilib.

Xatırladaq ki, Ali Məhkəmənin hakimi İlqar Dadaşov 62 yaşında yaşadığı evdə özünü asaraq həyatına son qoyub. İlqar Dadaşov 1962-ci ildə anadan olmuşdu. O, 1984-1989-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsində təhsil alıb.

1989-1993-cü illərdə Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyasının Neftçala rayon hüquq məsləhətxanasında vəkili kimi çalışıb. 1993-2000-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunda idarə prokuroru olub.

2000-2007-ci illərdə Azərbaycan Respublikası İqtisad Məhkəməsində, 2007-2010-cu illərdə isə Bakı Apellyasiya Məhkəməsində hakim vəzifəsində çalışıb. İ.Dadaşov 2010-cu ildən Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi idi.

Eldar Mahmudov 2015-ci ildə MTN-də keçirilən xüsusi əməliyyatla vəzifəsindən uzaqlaşdırılmış, sıralarında MTN generalının da olduğu 22 nəfər onun komanda üzvü həbs olunmuşdu. Sonradan həmin şəxslər barəsində ittihamedicə hökmlər çıxarılıb, sabiq nazir isə 2 dəfə istintaqa çağırılısa da, həbs olunmayıb.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Musavat"

İranla Ermənistan arasındakı 500 milyonluq müqavilə xəbəri təkzib olundu: "Təxribatdır..."

"Dünya (sırağün-red.) İran və Ermənistan arasında 500 milyon dollar dəyərində silah tədarükünə dair iri hərbi müqavilənin bağlanması ilə bağlı məlumat yayılıb. Lakin bu məlumat tamamilə yalandır. Bu, çox güman ki, Azərbaycanla İran arasında münasibətlərin normallaşması prosesi-nə xələf gətirmək üçün nəzərdə tutulmuş saxtakarlıqdır".

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə məlumatı "Caliber" yayıb.

Məlumatda bildirilir ki, bu cür ucuz təxribatlar gərginlik yaratmaq məqsədi daşıyır və regionda vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına mane olan qüvvələrin istifadəsi üçün faydalıdır.

Qeyd edək ki, Ermənistan Müdafiə Nazirliyi İranla 500 milyon dollarlıq gizli razılaşmaya dair xəbərləri təkzib edib. Nazirliyin mətbuat katibi Aram Torosyan bu barədə daha əvvəl məlumat yaymış "İran international" nəşrini "uydurma" adlandıraraq.

Onu da bildirək ki, rəsmi Tehran məsələyə münasibət bildirməyib.

Xəbəri ilk olaraq "İran international" yayıb.

"Təbii ki, ruhum Şuşadadır. Mən artıq üç dəfə "Xarı-bülbül" festivalında iştirak etmişəm, əsasını qoyduğumuz festival ənənələrini davam etdirdiklərinə görə çox hörmətli İlham Əliyevə, Mehriban xanım Əliyevaya, Heydər Əliyev Fonduna, Mədəniyyət Nazirliyinə təşəkkür edirəm. Və təbii ki, Şuşanın bu gün doğma Azərbaycan torpağına qayıtması Ali Baş Komandanın xidmətidir. Biz hamımız canları bahasına doğma torpağın hər qarışını müdafiə edən əsgərlərimizə borcluuyq. Şuşalılar məni parlamentdə öz nümayəndəsi seçsələr, onların etimadını doğrultmaq üçün hər şeyi edəcəyəm. Şuşadan deputat olmaq böyük şərəfdir. Bütün bu 30 il ərzində mədəniyyətimizin beşiyi olan Şuşanı geri qaytaracağımızı xəyal edirdik və buna nail olduq. Bu gün bizim əsas vəzifəmiz Qarabağın inkişafı, çiçəklənməsi üçün hər şeyi etməkdir", - deyərək səfir vurğulayıb.

Dünya səfirin köməkçisi Sevdə Paşayeva Teleqraf.com-a bildirib ki, Polad Bülbüloğlu hazırda Bakıdadır. "Mən Moskvadayam, Polad müəllim burada deyil,

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Azad Məcidovun sədrliyi ilə “Urmed-help” və “My Doc Tour” adlı şirkətlərin sahibi Nuridə Seyidova və digər iki nəfər - Aynur Bayramova ilə Aysel Məmmədovanın cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edir. Hakim qarşısına çıxarılan müttəhimlər talassemiyadan əziyyət çəkən uşaqlar üçün toplanmış vəsaitləri dələduzluq yolu ilə ələ keçirməkdə ittiham olunurlar.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, prosesdə Dövlət Vergi Xidməti və Əmək Müfəttişliyinə məhkəmə tərəfindən göndərilən sorğulara cavablar açıqlanıb. Əmək Müfəttişliyinin məktubunda göstərilib ki, təqsirləndirilən şəxslərdən Nuridə Seyidova ilə bağlı əmək müqaviləsi və digər məlumatlar sistemdə yoxdur. Nuridə Seyidova isə özü haqqında sistemdə məlumat olmasını xarici ölkənin vətəndaşı olması ilə izah edib. Digər təqsirləndirilən şəxslər - Aysel Məmmədova və Aynur Bayramovanın əmək müqavilələri haqqında isə məhkəməyə məlumat verilib. Dövlət Vergi Xidmətinin cavab məktubunda isə yazılıb ki, “My Doc Tour” və “Urmed-help” MMC-lərdə faktiki kassa aparatları quraşdırılmayıb: “Yalandan vətəndaşları aldab, onlara qəbzlər vermisiniz. Sizin rəhbərlik etdiyiniz MMC-lərin heç kassa aparatı da olmayıb. Bununla bağlı Dövlət Vergi Xidməti məhkəməyə 72 vərəq hesabat göndərib. Hesabatlarda 5-6 manat pul yazmışınız, amma yüzminlərlə vəsait olub”.

Hakim daha sonra zərərçəkmişlərdən Tural Nəsmiyevin məhkəməyə göndərdiyi mülki iddianı elan edib. Zərərçəkmiş mülki iddia ərizəsində göstərib ki, 42 min 800 manat maddi, 8 min mənəvi ziyan görə, 264 manat isə mülki iddia üçün ödədiyi dövlət rüsumunu tələb edir. Onun hər 3 təqsirləndirilən şəxsdən ümumi tələbi 51 min 40 manatdır. Zərərçəkmiş mülki iddiasında yazıb ki, bu məbləği 3 təqsirləndirilən şəxsdən müstəqil qaydada tələb edir. Aynur Bayramovanın vəkili Elnur Quliyev mülki iddianın onun müvəkkilinə aid edilməsinə etirazını bildirib. Vəkil qeyd edib ki, Aynur Bayramovaya zərərçəkmiş Tural Nəsmiyevin övladı ilə bağlı ittiham verilməyib: “Ona görə də bu hissədə mülki iddia geri qaytarılmalıdır”. Aysel Məmmədova da mülki iddiaya etiraz edib. O bildirib ki, zərərçəkmiş Tural Nəsmiyev istintaqda ona qarşı şikayət və tələbinin olmaması barədə ərizə verib: “Dayım ona 10 min ödəniş etmişdi, o da şikayət və tələbi olmaması barədə ərizə vermişdi”.

Zərərçəkmiş isə deyib ki, o, istintaqdakı ərizəsində şikayətçi olmadığını yox, 10 min manat aldığını, qalan məbləği də tələb etdiyini ya-

“Bunun kimilərə edam cəzası verilməlidir!..”

Bir milyonluq dələduzluq işi ilə bağlı məhkəmə prosesində şok tələb

Dəstə üzvləri zərərçəkmişlər Ceyran Musayeva və Elman Nuriyevdən 20 400, Məsumə Hacıyeva, Ömər Məmmədov və Sahid Mövsümovdan 17 000, Mənsur Qarayev, Natiq Qubotov və Elnur İsbəndiyarovdan 25 500, Kəmalə Muliyeva, Nüşabə Məmmədova, Taleh Hacıməmmədov, Şahbaci İsayeva, Xəyal İlmanovdan 34 000 manat məbləğində vəsaiti olaraq dələduzluq ediblər.

Nuridə Seyidova öz qulluq mövqeyindən istifadə etməklə Elxan Əliyevdən 12 min 745 manat və Rəsim Cavadovdan 25 min 500 manat olaraq onların övladlarını Türkiyədə əməliyyat olunmasına köməklik göstərəcəyi ilə bağlı yalan vəd verib. Daha sonra Nuridə Seyidova digər təqsirləndirilən Aysel Məmmədova ilə qabaqcadan əlbir olub, Tural Nəsmiyevdən 59 min 500 manat, Zeynəb Cəlilovadan 25 min manat, Kamil Əhmədovdan 23 min manat, Rəmin Dadaşovdan 51 min manat, Xəyal İsayevdən 51 min manat, Lamiyə Hüseynovadan 20 min 50 manat, Nərgiz Mahmudovadan 9 min manat, Elnarə Xanmirzəyevadan 25 min manat, Sevinc Səmədovadan 22 min 500 manat, Elvin Fətəliyevdən 25 min manat alıb. O da müəyyən edilib ki, Nuridə Seyidova tanışı Aysel Bayramova ilə əlbir olaraq, Aynur Orucova, Solmaz Eyvazova və Vüqar Eminovdan 25 min 500, Laura Həsənovadan 51 min, Günay Ağayevadan 25 min, Aytəkin İsayevadan 19 min, Elnaz Hacıyevadan 5 min, Faiq Nəcəfovdan 5 min 100 manat məbləğində pul alıb.

Digər zərərçəkmiş Tural Nəsmiyev iki azyaşlı övladını müalicəsi üçün 2022-ci ilin mayında Nuridə Seyidovaya 35 min dollar verib. Nuridə Seyidova onun övladlarının Türkiyədəki Samsun şəhərində müalicə olunacağını bildirib. Həmin ilin oktyabrında Türkiyəyə gedib xəstəxanada gözləməyi tapşırıb. Tural Nəsmiyev 3 aydan çox həmin xəstəxanada qalsa da, nə donor, nə də əməliyyat olub. Hər dəfə Nuridə Seyidova ilə əlaqə saxlayanda, sonuncu ona səbrli olmağı məsləhət görüb. Nəhayət, aldadıldığını başa düşən Tural Nəsmiyev Türkiyədə keçirdiyi aylar ərzində xərclədiyi 8 min manat ziyanla geri dönüb. İttihama görə, talassemiyalı xəstələrin valideynlərinin Daxili İşlər Nazirliyinə müraciətindən sonra ötən ilin fevralında cinayət işi başlanılıb. Müəyyən edilib ki, Nuridə Seyidova digərləri ilə əlbir olaraq 36 talassemiya xəstəsinin valideynlərinin etibarından sui-istifadə edərək həmin şəxslərin övladlarını Türkiyədə müalicə etdirmək adı ilə 1 milyon manata yaxın dələduzluq edib. Qeyd olunub ki, övladı qan xəstəliyindən əziyyət çəkən bir neçə valideyn Nuridə Seyidovaya ümumiyyətlə 67 min dollar veriblər. Nuridə Seyidova valideynlərə söz verib ki, sənədlər hazırlandıqdan sonra azyaşlı xəstələri Türkiyənin Antalya şəhərindəki “Antalya Medical Park” hospitala yollayacaq. Amma pulu alsada, vədinə əməl etməyib.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

zib. Müzakirələrdən sonra mülki iddianın icraata götürülməsinə qərar verilib. Digər zərərçəkmiş Aysel Abdullayeva isə bu işin daha dərinədən araşdırılmasını, təqsiri hesabına yaşayıblar. Bunların havadarları kimlərdir? Onlara arxayındılar. Bu iş üzrə istintaq da düzgün aparılmayıb. Baş Mütəşəkkil Cinayət-karlıqla Mübarizə İdarəsində Əhəd müəllim işi düzgün araşdırmayıb. Mən özüm keçmiş polis işçisiyəm, 23 yaşından müxtəlif dövlət qurumlarında xidmət etmişəm. 4 ildir uşağıma görə yata bilmirəm. Kömək üçün ağzı açmaq da ağırdır. Dost-taşı, qohumlar toplaşdılar, pul yığdılar. Bunun kimilərə edam cəzası verilməlidir. Talassemiya xəstələri üçün donor tapmaq çox çətinidir. Elmanın övladına donor tapılıb, övladının yaşaması üçün şans yaranıb. Amma pulu yoxdur ki, gedib əməliyyat elətdirsin”.

Hakim bildirib ki, təqsirləndirilən şəxslərin dindirilməsi başa çatandan sonra zərərçəkmişlərə də ətraflı ifadə vermək üçün şərait yaradılacaq: “Biz Cinayət-Prosessual Məcəlləsi əsasında məhkəmə prosesi aparırıq. Təqsirləndirilən şəxslərin dindirməsi başa çatandan sonra siz də ətraflı ifadə verəcəksiniz”.

Nuridə Seyidova zərərçəkmişlərdən alınmış vəsaitlərin və pulların kimlər arasında bölünməsi barədə danışarkən Natiq Qubadov yenidən əsəbiləşib: “Mənim xəstə balamın pulunu yemisen. Sən yaşamağı deyilsən. Sən buradan çıxsan belə, səni yaşatmayacam. Hətta tutulmağım bahasına olsa belə...”

Bundan sonra Nuridə Seyidova yenə də vəkillərin suallarını cavablandırıb. O bildirib ki, xəstələrin yaxınlarından alınmış vəsaitlər 4 nəfər arasında bölünüb. Onların üçü hazırda məhkəmə qarşısında dayanan şəxslərdir: “Mən, Aynur Bayramova, Aysel Məmmədova və Turan xanım...”

Aysel Məmmədova isə xəstə yaxınlarının aldadılıb, onların pullarının ələ keçirilməsi ilə bağlı ünvanına səslənən ittihamı qəbul etməyib. O deyib ki, şəxsən onun xəstə yaxınlarından aldığı vəsaitlər depozitə qoyulub, əməliyyat baş tutandan sonra ona çatıan hissəni götürüb. O əlavə edib ki, Nuridə Seyidova yalan danışır: “Mən biləndə ki, bu, xəstələri aldadıb, özüm votsap qrupunda zərərçəkmişlərə dedim ki, gedib şikayət ələsinlər”.

İttihama görə, talassemiyalı xəstələrin valideynlərinin Daxili İşlər Nazirliyinə müraciətindən sonra ötən ilin fevralında cinayət işi başlanılıb. Müəyyən edilib ki, Nuridə Seyidova digərləri ilə əlbir olaraq 36 talassemiya xəstəsinin valideynlərinin etibarından sui-istifadə edərək həmin şəxslərin övladlarını Türkiyədə müalicə etdirmək adı ilə 1 milyon manata yaxın dələduzluq edib. Qeyd olunub ki, övladı qan xəstəliyindən əziyyət çəkən bir neçə valideyn Nuridə Seyidovaya ümumiyyətlə 67 min dollar veriblər. Nuridə Seyidova valideynlərə söz verib ki, sənədlər hazırlandıqdan sonra azyaşlı xəstələri Türkiyənin Antalya şəhərindəki “Antalya Medical Park” hospitala yollayacaq. Amma pulu alsada, vədinə əməl etməyib.

İran prezidenti Məsud Pezeşkian ölkə konstitusiyasında qeyri-fars dillərin tədrisi ilə bağlı 15-ci maddənin həyata keçirilməsi istiqamətində ilk addımı atıb. Bu barədə Pezeşkianın seçki qərargahı məlumat yayıb. Bildirilib ki, bunun üçün "15-ci Prinsip Komitəsi" yaradılıb və doktor Cavad Miri komitənin rəhbəri təyin edilib.

lib. Ölkəyə ünvanlanmış ittihamlar, tənqidlər artmaqdadır. Pezeşkianın prezident seçilməsinə işıq yandırılmasının əsas səbəblərindən biri də budur. Çünki İran bununla dünyaya mesaj vermək istəyir ki, ölkədə heç bir millətə qarşı ayrı-seçkilik yoxdur. İranda yaşayan bütün millətlər bərabər hüquqa malikdir.

hatçılar gəldiyi üçün məsələnin həll yolu real görünür".

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri Fərac Quliyev hesab edir ki, İranda qeyri-farsların ana dilində təhsil alması Şimali Azərbaycanla əlaqələrə də təsirsiz ötürməyəcək: "İran prezidentinin verdiyi qərar əslinə İran konstitusiyasında

canda bu sahədə ciddi kadr çatışmazlığı yaşanır. Həm universitetlərdə, hətta kəndlərdə belə Azərbaycanca ezam olunmuş müəllimlərin çalışması ciddi irəliləyiş olar.

Hər halda, gedişatı diqqətdə saxlayaq. Azərbaycan türklərinin tələbləri, istəkləri nələr olacaq? Dövrün çağırış-

"Bayden sindromu" - prezidentlik üçün yuxarı yaş senzi olsunmu?

Politoloq: "Yaş məhdudiyyətinin qoyulması məqbul deyil, ona görə ki..."

ABŞ-ın 81 yaşlı prezidenti Co Bayden ictimai-siyasi təzyiq altında ikinci müddət prezidentliyə iddiasından əl çəkdi. Əlbəttə ki, səbəb ən əvvəl yaşının bu vəzifə üçün kifayət qədər çox olması və onun koqnitiv (intellektual) qabiliyyətinə yaranan ciddi şübhələrə bağlı idi.

Bu hadisə prezidentlik üçün, xüsusən də nüvə dövlətlərində 1-ci posta iddiaçı şəxs üçün yuxarı yaş senzi məsələsini təzədən gündəmə gətirir. Bəlkə həqiqətən yuxarı yaş misal üçün, elə 80 yaş müəyyən edilsin? Hansısa ölkədə belə yasaq tətbiq olunurmu? ABŞ-ın ən yaşlı prezidenti kim olub? Tutaq ki, 85 yaşında ABŞ kimi bir dövləti idarə etmək mümkünmü?

Politoloq Cümşüd Nuriyev "Yeni Məsavat"a deyib ki, havaya əl verən, bir başqa xanımı özünün həyat yoldaşı bilən şəxsin prezidentliyə namizədliyi massonların maraqları çərçivəsində irəli sürülmüşdü: "Əlbəttə ki, yaş məsələsi önəmlidir. Yaşı 80-i haqlamış, özünüidarəetmə qabiliyyəti şübhə doğuran birinin nüvə dövlətinin başında olması bütün dünya üçün təhlükəlidir. ABŞ-da əsas gəlirlər silah satışından əldə olunur. Ona görə də Baydenin hakimiyyətə gətirdilər ki, silah satışını artırınsınlar və köhnəlmiş arsenalı yeniləsinlər. Məqsəd bu idi. Bunu davam etdirmək istəyi də ortada idi.

Co Baydenin ictimai təkpidən çəkinərək geri çəkilməsi doğru yanaşma deyil. ABŞ-da bu gün tam olaraq Makiavellizm siyasəti yürüdürlər - əxlaqsızlıq siyasətində xalqın rəyi ümumiyyətlə qəbul olunmur".

Politoloq deyir ki, Co Baydenin namizədliyini geri çəkməsində yaş məsələsi önəmli rol oynasa da, bu onun özünün istəyi ilə baş verməyib: "ABŞ dərin dövləti gördü ki, Co Baydenlə uzağa gedə bilməyəcəklər, Donald Tramp onu darmadağın edəcək. Məcbur olub Trampın qarşısına Kamala Harrisı çıxardılar. Cəmi 1 günə Kamala Harrisin hesabına 47 milyon dolların toplanması bunun sübutudur. Bu sürətlə bu qədər pul yığılıbsa, deməli, ABŞ prezidenti postuna onu gətirmək istəyirlər.

Bu gün ABŞ-da yerli xalq olan hinduların 1 nümayəndəsi belə vəzifədə deyil. ABŞ-da yəhudi lobbisi ilə anqlo-sakson lobbiləri bir-birini qəbul etməməyə başlayıb. Bu daxili savaş ABŞ-ın çöküşünə gətirib çıxara bilər. Bunun qarşısını almaq üçün hazırda Hindistandan, hindistanlılardan istifadə olunur. Vaxtilə çinliləri qabağa verirdilər. Bu gün ABŞ-ın gizli xarici kəşfiyyatı həyata keçirə bilən 20-yə yaxın beynəlxalq təşkilatın rəhbərliyinə hindliləri gətiriblər. Bununla Pakistana və Çini zərərsizləşdirmək niyyətləri var. Hindistanla Pakistana üz-üzə qoyacaqlar. Necə ki, vaxtilə Ermənistanla Azərbaycanı üz-üzə qoyublar. Bu gün ABŞ-ın Çinə gücü çatmır. Çini dağıtmağa cəhd etdilər, amma dağıda bilmədilər. ABŞ-ın imperiya statusu isə dağıla bilər. Bu gedişatın qarşısını almaq üçün məcbur olub namizədi dəyişdilər".

Politoloq deyir ki, Kamala Harrisin qələbə ehtimalı yüksək deyil: "Kamala Harrisin prezident olacağına inanmıram, olsa belə, sona kimi postunda qalacağına əmin deyiləm. Donald Trampın prezidentliyini Rusiya və Çin kimi dövlətlər istəyir. Bu gün ABŞ-da 25 milyondan çox çin köçkünlü insan yaşayır. Bu baxımdan Trampın seçilmək şansı yüksəkdir. Prezidentlər üçün yaş senzinin tətbiqi də fərdi məsələdir. Elə insan ola bilər ki, 80-90 yaşında da ölkəni idarə edə bilər. Bu baxımdan məhdudiyyətin qoyulması uyğun deyil".

■ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Məsavat"

Pezeşkiandan inqilabi ilk: Azərbaycan dili təşəbbüsü - "15-ci maddə" tilsimi qırılır?

Yeni prezidentin bu yöndə növbəti addımını mümkün sayan təhlilçilər həm də ehtiyatlı nikbinliyin tərəfdarıdır; İranın "ölkədə heç bir millətə qarşı ayrı-seçkilik yoxdur" mesajını təsdiqləmək zamanı...

15-ci maddənin necə və hansı səviyyədə icra olunacağı barədə geniş açıqlama verilməyə də, Pezeşkiana yaxın dairələr yeni təhsil ilindən türklər yaşayan bir sıra bölgələrdə sınaq üçün ana dilində təhsilin ilk mərhələsinin başlanılmasının nəzərdə tutulduğunu bildiriblər.

Qeyd edək ki, "15-ci Prinsip Komitəsi"nin rəhbəri Cavad Miri bu barədə özünün X səhifəsində paylaşım etsə də, başçılıq edəcəyi komitənin fəaliyyətinin təfərrüatı barədə açıqlama verməyib. Xatırladaq ki, 2009-2013-cü illər arasında İranın təhsil naziri olmuş Həmid Rza Hacıbabayi ölkədə məktəb şagirdlərinin 70 faizinin ana dilinin fars olmadığını bildirmişdi.

Millət vəkili Ceyhun Məmmədovun fikrincə, Pezeşkianın prezident seçilməsi təsadüfi deyil. "Yeni Məsavat"a şərhində o, ana dilinə münasibətin İranda ciddi problem yaratdığına diqqət çəkdi: "Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Türk Dövlətləri Təşkilatının Zirvə görüşündə bu məsələyə toxunmuşdu. İrana beynəlxalq təşkilatlar və ayrı-ayrı dövlətlər tərəfindən bu məsələ ilə bağlı ciddi təzyiqlər var. Bu artıq İran üçün başağrısına çevri-

lir. İstənilən xalqın nümayəndəsi İranda prezident ola bilər.

Bu mənada Pezeşkianın belə bir addım atması müstəqil qərar deyil, İranın Ali dini lideri ilə razılaşdırılmış məsələdir. Növbəti aylarda bu istiqamətdə müəyyən addımlar atılmasının şahidi olacağıq. İranda yaşayan milli azlıqların, xalqların hüquqlarının qorunması, ana dilində təhsil almasına şərait yaradılması gündəmdə olacaq. Əsas hədəflərdən biri prosesi İranın maraqları çərçivəsində başlamaq və sonlandırmaqdır. Təbii ki, hər birimizin ən böyük arzularından biri İranda yaşayan azərbaycanlıların hüquqlarının ən yüksək səviyyədə təmin olunması, onların ana dilində təhsil almasına şəraitin yaradılmasıdır. Bu istiqamətdə qəbul edilən hər bir qərarı, atılan hər bir addımı dəstəkləyirik".

Millət vəkili hesab edir ki, atılan hər yeni addım iki ölkə arasında münasibətlərin möhkəmlənməsinə töhfə verə bilər: "İranda yaşayan azərbaycanlıların hüquqlarının təmin olunması uzun illərdir təkəcə Azərbaycanda deyil, bütün Türk dünyasında geniş müzakirə olunur. Hər kəs bu məsələyə baxılmasını gözləyirdi. Hakimiyyətə isla-

təsbit olunub. Söhbət təkəcə Azərbaycan dilində təhsil almaqdan deyil, həm də digər azsaylı xalqların öz dilində təhsil almasından gedir. Əslinə Azərbaycan türkləri İranda azsaylı xalq hesab olunmur. Hətta rəsmi mənbələrə istinad olunan məlumatlarda Azərbaycan türklərinin əhalinin 53 faizini təşkil etdiyi ifadə olunur. Bütün hallarda bu təqdirolunan məsələdir. Ana dilimizdə məktəblər açılacağıqsa, ali təhsil müəssisələrində Azərbaycan tükçüsində fakültələr bərpə olunacağıqsa, müəyyən elmi-tədqiqat mərkəzləri, bağlanmış qurumlar da açılacağıqsa, bu, irəliləyiş deməkdir.

Bir millətin dilini əlindən aldıqdan sonra ciddi çətinliklər yaşanır. Bu addımlar əhval-ruhiyyəyə də ciddi təsir edəcək. İnsanların ana dilində təhsil alması Şimali Azərbaycanla əlaqələrə də təsirsiz ötürməyəcək. Gələcəkdə tələbə mübadiləsi həyata keçirilə bilər. Bu, integrasiyanın gözəl forması olar. Yaxud İranda təhsil alan tələbələr bir müddətdən sonra təhsilini Azərbaycanda davam etdirə bilər. Həmin gündəmə gələ bilər. Hesab edirəm ki, Azərbaycanda işləyən müəllimlərin İrana göndərilməsini də müzakirə etmək olar. Güney Azərbay-

■ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Məsavat"

Azərbaycan "qara siyahı"nı ləğv etdi - Prezidentin imzaladığı o sənəd...

Ekspert: "Bu o demək deyil ki, cinayət törətmiş şəxslərə "yaşıl işıq" yandırılır"

Xəbər verildiyi kimi, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "ASAN Viza sistemi haqqında Əsasnamə"də dəyişikliklər edilməsi barədə" fərman imzalayıb. Fərmana əsasən "ASAN Viza" sistemi vasitəsilə əcnəbilərin Azərbaycana elektron viza almaları üçün tələb olunan məlumatların siyahısında dəyişiklik edilib.

Belə ki, əcnəbilərdən 1991-ci ildən sonra Ermənistanın işğalı altında olan Qarabağa və Azərbaycanın digər rayonlarına səfərlər barədə məlumatların sistemə daxil edilməsi tələb olunmayacaq. Nazirlər Kabinetinə fərmandan irəli gələn məsələləri həll etmək tapşırılıb.

Bu, Azərbaycan XİN-in "qara siyahı"nı ləğv etdiyi anlamınamı gəlir? Bundan sonra tutaq ki, ermənipərəst Konstantin Zatilin də ölkəmizə gələ biləcək?

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, COP29 tədbiri ilə bağlı Azərbaycana 80 min civarında əcnəbinin səfər etməsi gözlənilir: "Verilən fərman Azərbaycana gələcək həmin əcnəbilərlə də bağlıdır. Prezident İlham Əliyevin "ASAN Viza sistemi haqqında Əsasnamə"də dəyişikliklər edilməsi barədə fərmanın əsas məqsədlərindən biri də Azərbaycanın sülh istiqamətində atdığı növbəti bir addım kimi qiymətləndirilməlidir.

Yeni Azərbaycan üçün münəqişə və münəqişə ilə bağlı bir çox məqamlar arxada qalıb, Azərbaycan gələcəyə baxmaq istəyir. Təbii ki, Ermənistanın 30 il Azərbaycana qarşı işğalçılıq addımları və bu işğalın Azərbaycan xalqına, dövlətinə vurduğu zərblər, acı nəticələr tariximizdə qalacaq, yaddaşlarımızdan silinməyəcək. Amma sülh istiqamətində addımlar atmaq üçün, gələcəkdə Cənubi Qafqazda Azərbaycan tərəfinin formalaşdırdığı yeni realitələrə uyğun proseslər üçün biz mütləq şəkildə bəzi addımları atma zərurətini duyuruq. ASAN Viza sisteminə buna qədər Qarabağ və digər işğal edilmiş ərazilərə səfər edən əcnəbilərlə bağlı məhdudiyyətlər tətbiq edilirdi.

Yeni işğal altında olan ərazilərimiz beynəlxalq səviyyədə Azərbaycan ərazisi kimi tanınırdı. Həmin ərazilər Ermənistanın işğalı altında olduğu dövrdə oraya səfərlər edilməsi artıq Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərinə qanunsuz daxil olma və ərazi bütövlüyünü şübhə altına almaq hərəkəti idi. Bir sıra ermənipərəst qüvvələr isə qəsdən bu cür qanunsuz səfərləri həyata keçirirdilər. Azərbaycan da beynəlxalq təcrübədən yararlanaraq həmin şəxslərə qarşı qanunvericilikdə məlum addımı atmışdı.

Bu gün isə torpaqlarımız işğal altında deyil, ərazilərimizdə suverenliyimiz bərpa olunub. Ona görə də artıq həmin ərazilərə səfərlərin edilməsi onsuz da Azərbaycanın müvafiq qurumlarının qanunvericiliyə uyğun razılığı olmadan mümkünə deyildir. İşğal faktı aradan qaldırıldığı üçün ASAN Viza sistemi haqqında Əsasnamə"də dəyişikliklər edilməsi tamamilə təbii və zəruri idi".

Ekspert həmçinin qeyd etdi ki, biz bir zamanlar işğalda olan ərazilərə qanunsuz səfərlər etmiş bir sıra şəxslərin indi azad olan həmin ərazilərə səfərlərinə şərait yaratmaqla onların hazırda o ərazilərdə həyata keçirilən quruculuq işlərini görmələrinə və onlarda ermənilərlə bizim fərquimiz barədə aydın təsəvvür yarada bilərik: "Onlar görəcek ki, bu torpaqların əsl sahibi kimlərdir. Bununla belə, Konstantin Zatilin kimi şəxslərə fərdi qaydada məhdudiyyət tətbiq edə bilərik. Buna bizim hüququmuz var. Beynəlxalq hüquq buna imkan verir. "ASAN Viza sistemi haqqında Əsasnamə"də dəyişikliklər edilməsi heç də o demək deyil ki, Azərbaycana qarşı cinayət törətmiş şəxslərə "yaşıl işıq" yandırılır. Məsələn, Xocalı soyqırımı kimi cinayətdə iştirak etmiş, bu cinayəti dəstəkləmiş şəxslər Bakıya ancaq məsuliyyətə cəlb edilmək üçün gətirilə bilərlər. Yəni ayrı-ayrı fərdlərə fərdi qaydada məhdudiyyətlər tətbiq edə bilərik. Prezidentin imzaladığı fərman ümumi şəkildə tətbiq edilən qaydaları özündə ehtiva edir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Anası hindli, atası yamaykalı olan vitse-prezident Kamala Harris hələ təzəcə ABŞ prezidentliyinə namizədliyini açıqlayıb, amma artıq Amerikadakı ən böyük erməni lobbisi təşkilatı olan ANCA onu və Demokratlar Partiyasını şantaj edir.

Gələn xəbəre görə, üzde-nirəq təşkilat Harrisə qarşı ultimatum irəli sürərək bildirib ki, onların "şərt"lərini yerinə yetirəcəyi təqdirdə Amerika ermənilərinin dəstəyinə arxalana bilər (Trend). Yeni ermənilər yəne "köhnə mahnı"nı oxuyur, Azərbaycana qarşı hansısa "sanksiya"lar tələb edirlər. Bundan başqa, indi onlar ermənilərin ABŞ-ın rəhbərliyi altında Qarabağa qaytarılması üzrə hansısa BMT missiyasının göndərilməsinə nail olmaq istəyirlər. Hərgah belə bir missiyanın məqsədi heç ermənilərin özünə də aydın deyil.

Xatırladaq ki, Kamala Harris hər zaman ermənipərəst mövqeyi ilə seçilib. Siyasi karyerasına başladığı ilk dövrlərdə 1915-ci il hadisələrinin "erməni soyqırımı" kimi tanınması üçün dəstək verib. 2016-cı ildə verdiyi bir bəyanatda "Prokurorluq və Kaliforniya ştatının edliyyə naziri vəzifələrini tutduğum dövrlərdə olduğu kimi Senatda bəşəriyyət tarixinin ən qaranlıq dövrlərindən biri olan "erməni soyqırımı"nın uyğun formada tanınması və nəticə əldə etmək üçün erməni ictimaiyyətinin yanında olacağam" demişdi.

Bundan başqa, o, 2019-cu ildə ABŞ senatında 1915-ci il hadisələrini "erməni soyqırımı" kimi tanıyan qanun layihəsinə imza atıb: "Keçmişimizlə əlaqədar, bunları təkrarlamaq üçün hər zaman müzakirə etməyimiz lazımdır. Bəşəriyyət tarixinin ən qaranlıq səhifələrindən biri olan "erməni soyqırımı"nı tanıyaraq, həyatını itirənləri şərafətləndir və insan haqlarını qoruma qətiyyətimizi müəyyən edirik", - deyə bildirib.

Bəs ermənilərin gözləntisi nə dərəcədə əsaslıdır? Harris ermənidən çox erməni, Bay-

Ermənilərin hindli Harris arzusu - Kamala Azərbaycana təhlükəmi?

Politoloq: "Harris hətta prezident seçilsə belə..."

dendən çox ermənipərəst olacaq? Bu da faktıdır ki, Harrisin əri yəhuditir. Bu amil Azərbaycanın xeyrinə işləyə bilərmi?

Politoloq Yusif Bağırzadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ermənilərin ABŞ-da ciddi imkanlara sahib millətçi təşkilatı ANCA-nın rəhbəri eyni şərtin yer aldığı mürciəti prezidentliyə müstəqil namizəd Robert Kennediyə də ünvanlayıb: "Kennedi isə onun şərtlərini qəbul edib və bir az da ermənilərin xeyrinə əlavələri edib. Kamala Harris hələ ki reaksiya verməyib. Amma aydındır ki, o da ermənipərəstliyini göstərəcək, ABŞ-dakı erməni lobbisinin səsinə, imkanlarından seçkilərdə yararlanmağa çalışacaq. Harrisin prezident seçilməsi ehtimalı çox yüksək deyil. Hətta o, seçilsə belə, onun prezident olması ABŞ-Azərbaycan münasibətlərinə ciddi təsir

etməyəcək. Harrisin hakimiyyətə gəlməsi o demək olacaq ki, Bayden hakimiyyətinin kursu davam etməyəcək.

Demokratlar həmişə erməni və yunan lobbisinin təsiri altında olublar. Ona görə də Demokratların Azərbaycana münasibəti həmişə Respublikaçıların münasibəti ilə müqayisədə sərin olub. ABŞ-Azərbaycan münasibətləri Respublikaçıların hakimiyyətdə olduqları zamanlarda daha yaxşı olub. Kamala Harris də erməni lobbisinə yaxın fiqur kimi tanınır. Ümumiyyətlə, Kaliforniyadan olan senatorlar, kongresmenlər xüsusilə ermənilərlə həmişə daha yaxın münasibətlərdə olurlar. Bu da onların Azərbaycan və Türkiyəyə münasibətlərinə təsir göstərir. Qərb dövlətlərinin başında kimin dayanmasından asılı olmayaraq o dövlətlərin türkə münasibəti

heç vaxt dəyişməyəcək".

Y.Bağırzadə qeyd etdi ki, ehtimal az olsa belə, Harris prezident olacağı halda ermənilərin heç də bütün istəklərini reallaşdırmayacaq: "Buna ABŞ-ın maraqları və güclü yəhudi lobbisi və digər məqamlar imkan verməz. Keçmiş təcrübə də bunu göstərir ki, namizəd olan zaman ermənilərə verilən vədlərin heç də hamısını prezident seçilən şəxslər yerinə yetirmirlər. Ənənəvi olaraq yəhudi lobbisinin və İsrailin münasibətləri soyuq olub. Budəfəki seçkilərdə ABŞ-dakı güclü yəhudi lobbisi öz sözünü deyəcək. Onlar Trampa dəstək verəcəklər. Nəzəri cəhətdən hesab etsək ki, Harris seçilib, o zaman onun siyasi xəttinin necə yönəlməsinə yəhudilər təsir göstərəcək".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

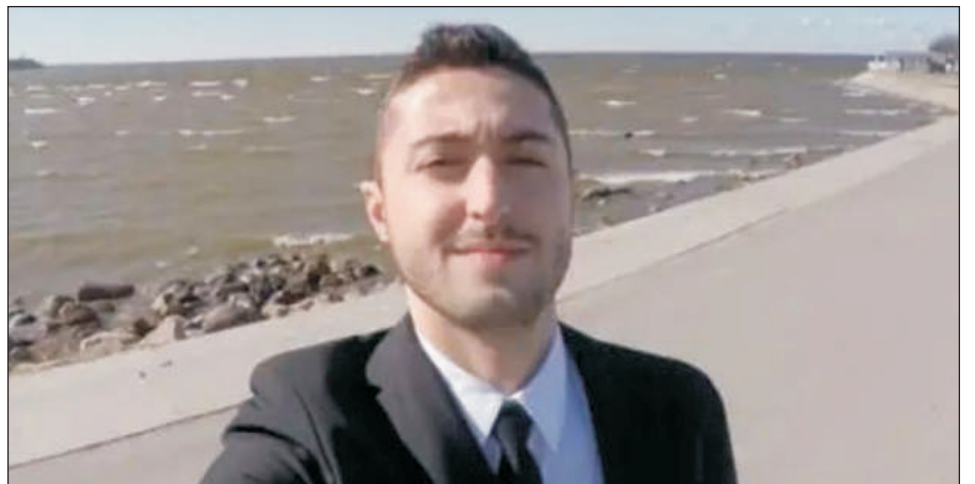
DTX-nın saxladığı Əbilovun həbsinin detalları - Ermənistanla gizli sövdələşmələr və...

24 iyul 2024-cü ildə Bakı şəhəri Səbəyel Rayon Məhkəməsində Ermənistan xüsusi xidmət orqanlarının tapşırıqlarının icrasını həyata keçirməklə dövlətə xəyanət etməkdə şübhəli bilinən Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı İqbal Şahin oğlu Əbilov barəsində qətimkan tədbiri seçilməsi ilə bağlı məhkəmə prosesi keçirilib.

Qafqazinfo xəbər verir ki, xarici ölkədə yaşayan adıçəkilən şəxs Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) tərəfindən keçirilmiş xüsusi əməliyyat tədbirləri nəticəsində saxlanılıb.

İqbal Şahin oğlu Əbilov üçüncü ölkə ərazisində məskunlaşıb Ermənistan xüsusi xidmət orqanı (XXO) nümayəndələrinin tapşırıqlarının icrasını həyata keçirməklə dövlətə xəyanət etməkdə, onlarla razılaşdırılmış qaydada Azərbaycan Respublikası ərazisində etnik zəmində nifrət və düşmənçiliyin salınmasına yönələn hərəkətlər etməkdə təqsirləndirilib.

Məhkəmə prosesində digər dəlillərlə yanaşı İqbal Əbilovun İrəvan Dövlət Universite-

tinin Şərqşünaslıq kafedrasının rəhbəri və Ermənistanda fəaliyyət göstərən Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru - Ermənistan xüsusi xidmət orqanlarının nəzarətində Azərbaycanın ərazi bütövlüyü əleyhinə məqsədyönlü iş aparən Asatrian Garnik Seroboviçlə "Skype" vasitəsilə apardığı gizli danışıqlar və sövdələşmələr də elan edilib.

Müəyyən olunur ki, İ.Əbilovun xarici xüsusi xidmət orqan-

larının nümayəndələri ilə birgə müxtəlif ölkələrdə olan pozucu qüvvələri cəlb etməklə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü əleyhinə qondarma təşkilatın fəaliyyətini təşkil etməsinə, həmçinin Ermənistan XXO ilə əlaqəli Vardan Voskanyan və digərlərinin ölkəmizə qarşı düşmənçilik fəaliyyəti həyata keçirməsinə kömək etməsinə də şübhələr var.

Ona Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 274 (dövlətə xəyanət), 281.3 (xarici təşkilatların və onların nümayəndələrinin tapşırığı ilə dövlət əleyhinə yönələn açıq çağırışlar) və 283.1-ci (milli nifrət və düşmənçiliyin salınmasına yönələn hərəkətlər) maddələri ilə ittiham elan olunub. Məhkəmə İlqar Əbilov barəsində 4 aylıq həbs-qətimkan tədbiri seçib.

Üzeyir Şəfiyev

Xalq artisti ilə bağlı olayda üzücü detal

Cəmiyyət qəddarlaşıb və laqeydləşib? Sosioloq şok səbəblər haqda danışdı

Yulun 23-də Xalq artisti Ağadadaş Ağayevin "MedEra" hospitalının gözetçisi ilə əlbəyaxa mübahisəsinin görüntüləri cəmiyyətdə şok effekti yaratdı. Məsələnin təəssüfləndirici digər bir tərəfi isə ondan ibarətdir ki, orada olan insanlar baş verən hadisəyə çox laqeyd yanaşaraq baş verənlərə müdaxilə etmirlər.

Məsələ ilə bağlı **Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə** bildirib ki, kadrlarda insanların küçədə döyülən, xəsarət alan və əzab verilən bir şəxsə qarşı laqeyd davranışının şahidi oluruq və bu, olduqca düşündürücü bir haldır: "Məni əsas narahat edən məqamlardan biri odur ki, bu yaşda Azərbaycanın tanınmış xalq artistinə qarşı küçədə zorakılıq edilir və insanlar oradan laqeydcəsinə gedib-gəlirlər, hadisəyə sadəcə kənardan baxırlar və yerə yıxılmış sənətcini mühafizəçinin əlindən almağa cəhd göstərmirlər. Hətta deyəsən, mühafizəçi əvvəllər məhkum olub. Bütün bunlar məni çox sarsıtdı. İnsanlarda bu laqeydlik hardandı? Niyə orada olan insanlar vətəndaşlıq borcunu yerinə yetirib Ağadadaş Ağayevi mühafizəçinin əlindən daha tez almadılar və o, yerə yıxıldıqdan sonra növbəti dəfə üzünə zərbələr vurulmaqla ona xəsarət yetirilməsinə göz yumdular?"

Qənizadə əlavə edib ki, insanlar qəddarlaşıb və çox laqeydləşirlər: "Bu, bizim hamımızı düşündürməyə vadar edən ciddi məqamlardan biridir".

Çingiz Qənizadə haqlı mı? Cəmiyyət gerçəkdən qəddar və laqeydmi? Elədirsə, səbəb nədir?

Sosioloq Üzeyir Şəfiyev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini açıqlayıb: "Azərbaycanda sosial şəbəkələr Kolizey amfiteatrını xatırladır. Sanki bu key-sə qiymətləri təhlil edərkən biz bu mənzərəni görürük. Sosial şəbəkələrdə ölsün, qalsın, həbs olunsun, bəraət verilsin kimi hayqırıqlar eşidir. Bu baxımdan Azərbaycan sosial şəbəkəyə vahidlərinin yaratdığı ovqat məhz Azərbaycanda Kolizey amfiteatrının keçirdiyi tədbirləri xatırladır. Bu, çox təəssüfedicidir.

Baş vermiş hadisəyə qiymət vermək üçün ilk olaraq hüquqi yanaşma olmalı idi. Hüquqi qiymət verilmədən emosional qiymətləndirmə, hansısa mühafizəçiyə bəraət qazandırmaq yalnız kortəbii kütlə psixologiyasının məhsulu ola bilər. Hadisə olub, bu, cinayət hadisəsidir. Bu isə hüquqi yanaşma tələb edir, emosional qiymətləndirmə effektiv sayıla bilməz, hətta mane ola bilər. Gözləmək lazım idi ki, hüquq-mühafizə orqanları hadisəni şərh etsin, sonra bu qiymətləndirmə ilə ictimai, sosial nəzarət əlavə oluna bilərdi.

Digər mühüm məqam ondan ibarətdir ki, insanlar bədbəxt hadisələr zamanı seyrçi kimi qalır, hətta öz sosial şəbəkə platformasında reyting qazanmaq üçün çəkilişlər edirlər. Halbuki onlar

belə hadisələrə reaksiya göstərə bilər, hadisənin dərinləşməsinin qarşısını ala bilər. Çox təəssüflər olsun ki, insanlar bu hadisələrdən belə gündəm yaratmaq üçün istifadə edirlər, hadisənin ağırlaşdırıcı fəsadlarının qarşısını almağa meyllənirlər. Bu laqeydliyə səbəb odur ki, insanlar hadisə şahidləri kimi hüquq-mühafizə orqanlarında get-gəl nə rahatlığına görə bunu etmək istəmərlər. Azərbaycanda belə bir yanaşma var. Digər tərəfdən, sosial şəbəkələr insanlarda fürsətcil maraq yaradır ki, qeydə alım, tez paylaşım, pul qazanım. Bu həm də rəqəmsal cəmiyyətin sosial xarakterinə təsirir. Belə bir deqradasiya baş verir".

Sosioloqa görə, insanlarda son dövrlər qəddarlaşıma, aqressiya həqiqətən çoxalıb: "Bu, bazar münasibətləri olan cəmiyyətlərin hər biri üçün xarakterikdir. Kapitalizm olan cəmiyyətlərdə insanlar yaşam uğrunda sanki savaşı vəziyyətində olur. İnsanlar sanki özünü unudur. Onlar daha çox işləyən alətə çevrilir. Belə bir cəmiyyətdə, əlbəttə, mənəvi deqradasiya, emosional dəyişiklik baş verir. Kapitalizm, bazar cəmiyyətlərində aqressiya xarakterik haldır.

Misal üçün, bunun üçün bədii ədəbiyyat, KİV insanları daha çox humanist dəyərlərlə sosiallaşdırmalıdır ki, cəmiyyətdə aqressiya azalsın. Humanizm dəyərləri, insanlara həmdərd olmaq

aşılmalıdır. Əfsuslar olsun ki, biz sosial şəbəkələrdə, mediada kin püskürən yazılara rast gəlirik. Cəmiyyət sağlam olmalıdır ki, insanların davranışında da bu nümunələri görə bilək".

Pandemiyanın ilk ilindən başlayaraq dəfələrlə demişəm, ali sinir fəaliyyətinin ximizmində törənəcək dəyişikliklər 2023/2024-cü ildən etibarən insanlar arasında aqressivlik, depressiya, suisid və qəflətli ölüm hallarının kəskin şəkildə artmasına səbəb olacaq".

Bu fikirləri isə Musa-

vat.com-a **Azərbaycan Tibb Universitetinin Farmakologiya kafedrasının müdiri, tibb elmləri doktoru, professor Musa Qəniyev** bildirib.

"Bu, tək mütəxəssis olaraq gəldiyim fərdi qənaətim deyildi, elmi ədəbiyyatların müqayisəli təhlilinin nəticəsində gəldiyim mütləq qənaət idi. Zaman mənim bütün söylədiklərimi satışbəsəti təsdiqlədi və təsdiqləyir. Yeganə istəyim bu halın təbiətdən irəli gəldiyini və zaman-zaman keçəri olacağını insanlara çatdırmaq idi. Odur ki, insanlar bu həqiqəti bilib, səbirli, dözümlü olmağa, bir-birinə əl tutmağa, kömək etməyə çağırıram. Xalq artisti Ağadadaş Ağayevlə bağlı dünənki hadisədən mənən sarsıldığım bir azərbaycanlı olaraq düşdüyümüz bu utanc vəziyyətə görə. Hər şeydən əvvəl mən bu hadisəni qətiyyətlə pisləyirəm.

Məqsədim kiməsə qahmar çıxmaq deyil. Yalnız bu hadisənin insani və tibbi yönünə fikir bildirməkdir. Əvvəla, onların hər ikisi bu vətənin, bu xalqın övlətidir. Hər bir azərbaycanlının 7-ci nəslində (təqribən 450-550 il əvvəl) gen və telomer quruluşunda eynilik və bərabərlik 99,99%-dir. Yəni bizlər fərd olaraq doğmayıq, eyniyik, yaxın, qohumuq və birlik. Digər tərəfdən, bu insanların hər biri artıq digərlərinə yol göstərən, ağıl verən yaşdadır. Belə olarsa, müasir gənclik kimlərdən nümunə götürə bilər?", - deyə professor əlavə edib.

□ **Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"**

Ağadadaş Ağayevlə mühafizəçi haqqında qərar verildi

Binəqədi rayonunda baş vermiş insidentlə bağlı cinayət işi başlanılıb. Münaqişə tərəfləri - xalq artisti Ağadadaş Ağayev və "MedEra" hospitalının mühafizəçisi Nürəddin Cəlilov cinayət məsuliyyətinə cəlb olunublar.

"Qafqazinfo"-nun əldə etdiyi məlumata görə, Ağadadaş Ağayev və Nürəddin Cəlilov təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb ediliblər. Lakin həbs və ya ev dustaqlığı qətimkan tədbirinin seçilməsi barədə məhkəməyə təqdimat verilməyib.

İstintaq orqanının qərarı ilə təqsirləndirilən şəxslərin hər ikisi barəsində "polis nəzarəti altına vermə" qətimkan tədbiri seçilib.

Qeyd edək ki, Daxili İşlər Nazirliyinin məlumatına görə, iyulun 22-də paytaxtın Binəqədi rayonunda yerləşən özəl tibb müəssisəsinin ("MedEra" hospitalı) gözetçisi N.Cəlilovla Ağadadaş Ağayev arasında insident baş verib.

İnsidentin videogörüntülərindən aydın olur ki, Xalq artisti Ağadadaş Ağayev gözetçi N.Cəlilovla balta atır, daha sonra onlar əlbəyaxa dava edirlər. Rəsmi məlumata görə, müğənninin atdığı balta başqa bir qadına xəsarət yetirib.

Ağadadaş Ağayev cəzasını aldı - xalq şairi

Xəbər verdiyimiz kimi, 22 iyulda səhər 07 radələrində xalq artisti Ağadadaş Ağayevlə "Medera" klinikasının gözetçisi Nürəddin Cəlilov arasında insident yaşanıb: xalq artisti ona balta atıb, N.Cəlilov isə onu döyüb.

Kult.az Ağadadaş Ağayevlə yaradıcılıq münasibətləri olan, bir neçə layihə üzərində birgə işlədikləri xalq şairi Sabir Rüstəmxanlına olaya münasibətini öyrənib:

- Sabir bəy, Ağadadaş Ağayevlə yaradıcı əlaqələriniz, münasibətiniz olduğu ballıdır, sizin bir neçə şeirinizi bastalanan mahnını o ifa edib. Bu insidentdən sonra Ağayevlə əlaqə saxlamırsınız mı?

- Hələlik əlaqə saxlaya bilməmişəm. Bu hadisə ilə bağlı fikirlərin bu qədər haçalanması məni ağrıdır. Düşünürəm, danışanların çoxu hadisənin mahiyyətini bilmir. Əvvəlcə onu öyrənmək lazımdır ki, iki yaşlı-başlı adamın arasında ictimai asayışı bu dərəcədə pozacaq nə olub? Əgər Ağadadaş Ağayev xəstədirsə, həmin klinikada əməliyyat olunubsa, halı da yaxşı deyilsə, ona daha həssas yanaşmaq lazım idi, lap müəyyən yanlışlığı olsa da! Ağadadaş Ağayev sevilən, tanınan, xalqın hörməti olan bir adamdır. Mühafizəçi ən azı bunu da nəzərə almalı idi və səbirlə və qanun daxilində hərəkət etməli idi. Sən kimsən ki, bir sənət adamını bu şəkildə alçaldasan? Videoya baxdım, diqqət etdinizsə, mühafizəçi Ağadadaş düşməncəsinə döydürdü. Heç gerek o video da paylaşılmazdı. Üstəlik, ona da pis oluram ki, ətrafdakı adamlar ayırmağa çalışmır. Bu cür laqeydlik olarmı?

- Sizcə, günahkar kimdir?

- Mən Ağadadaş Ağayeva haqq qazandırmıram, amma günahı daha çox mühafizəçidə görürəm. O, iş başında olub və bunun məsuliyyətini bilməli idi. Adamlar var, sosial şəbəkədə Ağadadaş Ağayevi söyür, deyirlər, xalq artisti adı da əlindən alınsın. Niyə? Xalq düşmənidir? Vətənə xəyanət edib? Bir xoşagəlməz hadisədir olub, bunu bu qədər niyə şişirdirlər?

- Sabir bəy, Ağadadaş Ağayevin bir neçə mahnısının sözləri sizindir, eləmi?

- Bəli, mənindir. Məsələn, "Qaçqınam, köçkünəm, halımı sor-ma", "Karvan", "Azərbaycan" kimi mahnıların sözlərini yazmışam, o da peşəkarcasına ifa edib. Yaradıcılıq əlaqələrimiz yaxşı olub. Hər şey yoluna düşsün, güman ki, yenə də davam edə bilərik.

- Ümumiyyətlə, bu insidentin sonunu necə görürsünüz?

- Hesab edirəm ki, onları barışdırmaq lazımdır. Məsələ Ağadadaş Ağayevin və ya mühafizəçinin həbsinə qədər uzanmamalıdır. İstəmirəm ki, iki yaşlı-başlı adam bir əsəbin qurbanı olsunlar. Onsuz da baş verən insident, videonun yayılması və ictimai reaksiya hər ikisi üçün ən böyük cəza oldu artıq.

Şampan içən robot

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

4-5 gün qabaq Elmlər Akademiyasında süni intellektə aid “beynəlxalq” konfrans keçirilib. Beynəlxalq sözünü dırnaqda yazmağım səbəbsiz deyil, çünki AMEA saytında konfransda çıxış edənlərin adları yazılmışdı, orada birçə nəfər də olsun xarici yox idi.

O zaman bunun nəyi “beynəlxalq”dır? Bəlkə AMEA dövlət büdcəsindən pul almaq üçün hesabatlara belə sözləri də tikir? Nə biləsən... Məncə, qalaktikalararası konfrans adlandırsınlar. Buna daha yaxşı maliyyə düşür. Ancaq tədbirin əsas özəlliyi, hətta deyərdim gözəlliyi bu deyil. Dostlardan biri konfransdan məzəli videonu mənə yolladı, kefim açıldı. Guya bizim akademiya “Elektron Akademiya” adlı bir bölüm var, onlar “Sufi” adlı robot qayırlar, akademiya prezidenti İsa Həbibbəyli də tədbir çərçivəsində robotla hal-əhval tutub, söhbətləşir. “Salam, necəsən, mən də yaxşıyam” kimi boş-boş, mənasız dialoq idi. Lap saqqallı lətifəni xatırladırdı. Bilməyənlər varsa yazıram.

Deyir bir gün robot yarışması keçirilir. İngilis gəlir, robotla diplomatiyadan sual verir, cavabını alır. Fransız eşqdən-zaddan soruşur, bunun da cavabı gəlir. Türk döyüş sənətindən, iranlı dindən, əlqərəz, hər millət özünə maraqlı sahələr üzrə robotu sorğu-sual edir. Növbə çatır azərbaycanlıya. Yerimiz nəse soruşur, robotun təpəsindən tüstü çıxır - sözün əsl anlamında. Robotu düzəldən yapon soruşur ki, nə sual verdin. Azərbaycanlı deyir, əşşi, heç zad, soruşdum nə var, nə yox. Nəse, yapon gedir, 3-4 günə robotu təmir edir, dünyada nə var, nə yox, hamısını onun yaddaşına yazır, gətirir, azərbaycanlıya deyir, indi sor görək, nə sorursan. Bizimki nəse soruşur, robot təzədən yanır. Yaponun gözü kəlləsinə çıxır: “İndi nə sual verdin, Mamed san?” Mamed deyir: “Soruşdum başqa nə var, nə yox”.

Maraqlıdır ki, orijinalı və daha praktik modelləri “Sədərək” yarmarkasında satılan dəmir oyuncaq axırda İsa müəllimlə sağollaşmaqdan imtina etdi. İsa müəllim neçə dəfə “sağ ol” dedi, maşından “mıqq” da çıxmıdı. Robot rəsmən xarab oldu. Ya da İsa müəllimlə söhbət ona çox maraqlı gəlmişdi, ayrılmaq istəmirdi. Ona baxanda öz həmcinsini gördü sanki (yanlış anlaşılmasın, akademiyanın prezidenti robotla sualları kağızdan oxuyurdu, robot isə “sine”dən cavab verirdi, bilmirdin robot kimdir, insan kimdir).

Ramiz müəllimin vaxtında akademiya özünə yuva quranlardan biri eks-deputat, eks-nəqliyyat naziri Ziya Məmmədovun qardaşı Elton müəllim idi. Onu yada salmaqda mənə var: Elton müəllim təzədən deputat olmaq istəyirdi, lakin MSK onun ağzından vurub sənədlərini heç qəbul etmədi. Deyir müraciətdə saxtakarlığa yol verib, əmlakını düzgün göstərməyib.

Maraqlıdır, görəsən, Elton müəllim hansı əmlaklarını gizlədibmiş və MSK-da bu məlumatlar haradandır? Əlbəttə, şəxsən mən MSK-nın addımını alqışlayıram, sadəcə, prosedur maraqlı gəldi. Kaş orada əmlakını gizlədən hər namizədə oxşar münasibət bəslənərdi. O zaman biz bəlkə heç səs verməyə namizəd tapa bilməzdik. Məcbur olardıq “Sufi”ni deputat seçək.

Sonda bir iqtisadiyyat xəbəri: hökumət spirtli içkilərin aksiz vergisini artırıb. Ancaq çox maraqlı istisna ediblər, yeganə olaraq şampan şərabının aksiz dərəcəsi nəinki artırılıb, hətta yanbayarı azaldılıb. Bunu Fransaya isti mesaj saymaq olarmı? Yəqin ki, yox. Sadəcə, şampan adətən qələbə zamanı, şənlikdə, bayramda-filanda çox içilən spirtli içkidir. Biz də qələbəmizi qeyd edirik, hökumət xalqa jest edir, bu qərarla göstərir ki, şampan içən, qalibsiniz.

Təşəkkür edirik, böyük lütfdür. Mən də sizə - hörmətli oxucularımıza “sağ olun” deyirəm.

Xəbər verdiyimiz kimi, bugünlərdə Azərbaycan Ermənistanı rəsmən COP29 iqlim sammitinə dəvət edib. COP29-un prezidenti Muxtar Babayev bu məqsədlə Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyana məktub göndərmiş. Prezidentin köməkçisi Hikmət Hacıyev isə iki ölkə arasında diplomatik münasibətlərin olmadığı şəraitdə bu jesti “Bakının xoşməramlı və inklüziv yanaşmasının nümunəsi” adlandırır.

Ermənistan parlamentinin müdafiə komitəsinin sədri Andranik Köçeryan bu xüsusda deyib ki, Mirzoyanın COP29 konfransında iştirakı üçün “Bakı sülh hədəfinin onun məqsədlərinin üstündə olduğunu sübut etməlidir”. O, dəvəti “normal” adlandırır, lakin ardınca bildirib ki, Ermənistan nümayəndəsinin tədbirə qatılması üçün rəsmi Bakı öz ritorikasını dəyişməlidir. “Bakı da sülh üçün çalışmalıdır, necə ki, biz çalışırıq”, - Köçeryan sərsəmləyib.

Bakı ritorikasını niyə dəyişməlidir? Yaxud son vaxtlar sürətlə silahlanan Ermənistan doğrudanmı sülh üçün əldən gedir, Bakı isə müharibə həsrətindədir?

Məlumdur ki, Bakı sülh sənədinin imzalanması üçün Ermənistanın öz konstitusiyasını beynəlxalq hüquqa uyğunlaşdırmasını, oradan Azərbaycana ərazi iddiaları ilə bağlı bəndlərin çıxarılmasını tələb edir. Görəsən, bunun harası antisülh ritorikasıdır? Belə çıxır, Bakı o vaxt sülhpərvər sayılacaq ki, bu haqlı tələbindən geri çəkilsin?

Yaxud Azərbaycanda saxlanılan separatçı quldur-terrorçuları qeyd-şərtsiz Ermənistan qaytarmalıdır ki, Köçeryan kimilərə sülhpərvər kimi görünə bilər? Ya bəlkə Bakının 4 ildir faktiki mövcud olmayan, vaxtilə erməni işğalını rəsmiləşdirməklə məşğul olmuş üz-dənirəq Minsk Qrupunun rəsmən ləğvi tələbi sülhə qarşı radikalıq sayılır?

Görünən budur ki, Fransa başda olmaqla, bəzi dövlətlər kapitulyant ölkəni silahla doldurduqca ermənilərin ayağı təzədən yer almağa başlayıb. Yoxsa Köçeryanın dilindən Bakıya belə absurd şərt səslənməzdi. Ermənistan beləcə, real, ədalətli sülh müqaviləsindən hər gün bir az da uzaqlaşır. Ənənəvi erməni mahiyyəti, bu toplumun riyakarlığı və saxtakarlığı bir daha, çıpaqlığı ilə ortaya çıxmaqdadır.

Bəs erməni yalançı sülhpərvərlərin odla oyunu hara aparır? Ermənistan yenə öz ağalarına güvənib mü-

İrəvan “qırmızı xətti” keçdi - Ermənistan silahla dolduqca revanşizm havası güclənir

“Dəmir yumruğ”a təzədən zərurət yarana bilər; politoloq: “Erməni xisləti yenə özünü göstərir, kənardan dəstək hiss edən kimi quduzlaşırlar...”

haribənimi seçir? Ola bilmə ki, ötən əsrin 20-ci illərindəki kimi Azərbaycanla Ermənistan arasında yenə sülh müqaviləsi imzalanmamış qalsın və bu vəziyyət növbəti dəfə, on illərlə sürsün? Proses ona doğrumu gedir?

Əlavə edək ki, bugünlərdə Türkiyənin “Cumhuriyet” nəşri ABŞ-ın bölgədə Ermənistan vasitəsilə Rusiyaya qarşı “ikinci cəbhə” açmaq imkanını nəzərdən keçirdiyini yazmışdı. Məqalə müəlliflərinin fikrincə, əvvəlcə Vaşinqton bunun üçün Gürcüstan hakimiyyətini razı salmağa çalışsa da, onların imtinasından sonra Ermənistanı seçib.

Görünür, elə bu səbəbdəndir ki, artıq Kreml İrəvanı bir zamanlar Kiyevin getdiyi yolu getməməyə açıq şəkildə çağırıb və xəbərdarlıq edib.

Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov srağagün “Moskovski Komsomolets”ə deyib ki, Rusiya Ermənistanı qardaş ölkə hesab edir və ümid edir ki, İrəvan vaxtilə Kiyev rejiminin seçdiyi yolu təkrar etməyəcək: “Ermənistan suveren ölkədir və qarşılıqlı fəaliyyətin prioritet istiqamətlərini özü seçir. Eyni zamanda Rusiya üçün Ermənistan bizim müttəfiqimiz, qardaş ölkə olaraq qalır. Biz bu cür axtarışlara hörmətlə yanaşırıq, lakin bu axtarışların bir vaxtlar Kiyev rejiminin seçdiyi rejimə aparılmasını istəməzdik”.

Siyasi ekspertlər hesab edir ki, prezident Putinin sözcüsünün bu fikirləri əslində Rusiyanın Ermənistanın yürütdüyü siyasətdən nə dərəcədə narazı və narahat olduğunu əlamətidir. İş o yerə çatıb ki, Kreml İrəvanı Kiyevlə müqayisə etməyə, eyniləşdirməyə başlayır. Peskovun fikirlərinin alt qatında Ermənistan “Sizi Kiyevin gününə salar” mesajı dayanır. Qərb Ermənistanı nə qədər Rusiyaya qarşı “ikinci cəbhə” vəziyyətinə gətirməyə çalışsa da nə coğrafi, nə iqtisadi, ərazi, insan resursları və digər çoxsaylı amillər baxımından Ermənistan Ukrayna ilə müqayisə olunmayacaq qədər zəifdir və Rusiyaya qarşı “ikinci cəbhə” rolunu uzun müddət daşıya bilmək imkanında deyil. Rusiyanın Ukraynaya qoşun yeritdiyi kimi Ermənistan qoşun yeritməsinə ehtiyac belə olmaz, çünki Rusiyanın qoşunlarının bir hissəsi hazırda Ermənistanın ərazisindədir. Gümrüdəki 102-ci hərbi bazaya Moskvadan əmr verilən kimi İrəvanda tankları yürüyəcək və məsələ qısa müddətdə həll ediləcək.

Politoloq Qabil Hüseynli “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Qərbdən Ermənistan silahlar verildikcə, həmçinin digər dəstək xarakterli addımlar atıldıqca Paşinyan hakimiyyəti sülhdən uzaqlaşır: “Erməni xisləti yenə özünü göstərir - kənardan bir az dəstək hiss edən kimi quduzlaşırlar. On-

suz da Ermənistan uzun müddətdən bəri sülh müqaviləsini imzalamağı qəsdən müxtəlif bəhanələrlə imzalamaqdan yayınır. İndi isə hətta Azərbaycanla sülh danışıqlarına belə getməkdən yayınır. Çünki həm xarici havadarları tərəfindən sülh müqaviləsini imzalamamaq təlimatı alıb, həm də Ermənistan verilən silah və digər yardımlar onda revanşist əhval-ruhiyyənin baş qaldırmasına gətirib çıxarıb.

Azərbaycanın COP29 tədbirinə İrəvana dəvət göndərməsinə belə şərtlə reaksiya verilməsi erməni hakimiyyətinin mövqeyinin sülhdən yana olmadığını növbəti dəfə sübut edir. Qərbdə və Rusiyanın özündə bir sıra dairələr Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanmaması və nəticəsində hər an yeni müharibə riskini özündə daşıyan vəziyyətin sonsuza qədər davam etməsində maraqlıdırlar. Paşinyan iqtidarı da belə görünür ki, onların marağını həyata keçirmək və əslində bununla Ermənistanı yeni fəlakətlərlə üz-üzə qoymaq yolunu seçir. Ermənistanın hazırkı davranışları onun müharibə yolunu seçməyə meyilləndiyini göstərir. Belə görünür ki, Azərbaycan “dəmir yumruğu”nu başlarında növbəti dəfə görməsələr, quduzlaşmaqda davam edəcəklər.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

Prezident İlham Əliyev cari ilin 20 iyul tarixində “Yalan məlumatların ifşası: Dezinformasiyaya qarşı mübarizə” mövzusunda 2-ci Şuşa Qlobal Media Forumunun açılış mərasimində etdiyi çıxışda azad edilmiş ərazilərimizdə mina probleminə də toxundu. Qeyd etdi ki, 2020-ci ildən bu yana 300-dən çox insan ya həlak olub, ya da yaralanıb.

“Təəssüf ki, Ermənistanın canlılar qorxmadılar, öz də-bə-baba yurdlarına qayıtdılar. Ərazilər qısa zamanda minalardan təmizləne-təmizləne hava limanları tikildi, dəmiryol xətləri çəkildi, avtomobil xətləri salındı, qaz, işıq, su xətləri çəkildi. Yaşayış binaları, hərbi hissələr tikilir, tarixi abidələr, məscidlər bərpa olunur. Azərbaycan dövləti uğurla işini görür.

Təəssüflər olsun ki, bəynəlxalq birlik heç bir dəstək vermir. Qardaş Türkiyə, İsrail dəstək oldu. Azərbaycanın özü Mina Agentliyi yaratdı və agentliyin səlahiyyətləri böyüdüldü. Müdafiə Nazirliyi, Dövlət Sərhəd Xidməti, Fövqəladə Hallar Nazirliyi yeni hərbi hissələr yaratdı. Minatəmizləmə ilə ardıcıl olaraq, bu üç rəsmi qurum məşğul olur. Müdafiə Nazirliyində iki mühəndis hərbi hissəsi yaradıldı. Bu iş dayanmadan aparılır. Ərazi böyük ərazidir, özü də dağlıq ərazidir, müxtəlif rey-leflərə malikdir. O ərazilərə də külli miqdarda mina basdırılıb.

Bilirsiniz ki, Ermənistan-da sovet dövründə də mina zavodu olub. Ondan sonra da müxtəlif üsullarla hazırlanıblar. Anbarlarda minaları gətirib basdırıblar. Cənab Prezident haqlı olaraq qeyd edir ki, 2020-ci ilin müharibəsindən sonra da gətirib əraziləri minalarla çirkləndiriblər. Hətta 2021-ci ilin istehsalı olan minalar da ərazilərdən tapılıb. Bunlar dünyada Azərbaycan tərəfindən nümayiş etdirilib”.

Təxris Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Məarifləndirmə İctimai Birliyinin sədri Emin Həsənlili minatəmizləmə prosesində Azərbaycan dövlətinin gördüyü uğurlu işlərdən danışdı: “Ermənistan bütün sahələrdə olduğu kimi, bu sahədə də üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirmədi. Mina xəritələrini ilkin dövrdə dandılar. Dedilər ki, onlarda guya xəritə yoxdur. Amma faktiki olaraq, hər kəsə belli idi ki, minanı qeyri-peşəkarlar basdırı bilməz, özləri minaya düşərlər. Digər tərəfdən, xəritəsiz minalar basdırıla bilməz. Çünki öz hərbi qulluqçuları minaya düşərlər. Sual olunurdu ki, xəritə yoxdursa, o zaman erməni hərbi qulluqçuları niyə minaya düşmürdü? Yaxud Qarabağda yaşayan mülki əhali olsun.

Bütün bunlar onu göstərir ki, xəritələr var idi. Xəritə 3 surətdə hazırlanır. Biri hərbi hissənin Baş Qərargahında saxlanılır. Sonradan məcbur olub ermənilər xəritələri etiraf etməyə məcbur oldular. Amma bu dəfə də xəritələri səhv verdilər. Həmin xəritələr düzgün çıxmadı və özləri etiraf etdilər ki, təkcə Ağdam ərazisində 97 min mina var. Sual olunurdu, niyə o qədər minalar? Nə üçün basdırılıb? Minalar adətən təmas xəttinə basdırılır ki, o ərazidən hərbçilər və ağır texnikalar keçməsin. Onlar isə hər yere basdırmışdılar ki, azərbaycanlılar geri qayıtmırsın, qayıdarlarda isə xof, qorxu yaransın. Amma azərbay-

canlılar qorxmadılar, öz də-bə-baba yurdlarına qayıtdılar. Ərazilər qısa zamanda minalardan təmizləne-təmizləne hava limanları tikildi, dəmiryol xətləri çəkildi, avtomobil xətləri salındı, qaz, işıq, su xətləri çəkildi. Yaşayış binaları, hərbi hissələr tikilir, tarixi abidələr, məscidlər bərpa olunur. Azərbaycan dövləti uğurla işini görür.

Təəssüflər olsun ki, bəynəlxalq birlik heç bir dəstək vermir. Qardaş Türkiyə, İsrail dəstək oldu. Azərbaycanın özü Mina Agentliyi yaratdı və agentliyin səlahiyyətləri böyüdüldü. Müdafiə Nazirliyi, Dövlət Sərhəd Xidməti, Fövqəladə Hallar Nazirliyi yeni hərbi hissələr yaratdı. Minatəmizləmə ilə ardıcıl olaraq, bu üç rəsmi qurum məşğul olur. Müdafiə Nazirliyində iki mühəndis hərbi hissəsi yaradıldı. Bu iş dayanmadan aparılır. Ərazi böyük ərazidir, özü də dağlıq ərazidir, müxtəlif rey-leflərə malikdir. O ərazilərə də külli miqdarda mina basdırılıb.

Bilirsiniz ki, Ermənistan-da sovet dövründə də mina zavodu olub. Ondan sonra da müxtəlif üsullarla hazırlanıblar. Anbarlarda minaları gətirib basdırıblar. Cənab Prezident haqlı olaraq qeyd edir ki, 2020-ci ilin müharibəsindən sonra da gətirib əraziləri minalarla çirkləndiriblər. Hətta 2021-ci ilin istehsalı olan minalar da ərazilərdən tapılıb. Bunlar dünyada Azərbaycan tərəfindən nümayiş etdirilib”.

E.Həsənlili Qərb dünyasının mina məsələsində öl-kəmizə kömək etməsinin əsl səbəbini də açıqladı: “Qərb dünyası təəssüflər olsun ki, insan haqlarından, müharibənin əleyhinə danışır, amma nə ərazilərin bərpa edilməsində, nə də ərazilərin minalardan təmizlənməsində heç bir köməklik etmir. Əksinə, Ukraynada maraqları var. O maraqları həyata keçirir. Onlar heç bir dövlətin müstəqil olmasını, ərazi bütövlüyünün təmin olunmasını istəmir-lər. O cümlədən Azərbaycanın. Ölkəmizin müstəqil siyasət aparmasını Qərb dövlətləri qəbul etmək istəmir. Ona görə də heç bir yardım etmir.

İndiyədək 200-ə yaxın insan mina terrorunun qurbanı olub. Azərbaycan dövləti ciddi tədbirlər görməseydi, bu say minlərlə ola bilərdi. Dövlətimiz maksimum çalışır ki, ərazilər yüksək səviyyədə qorunsun, insanlar minalara düşməsin. Qısa zamanda minalardan təmizlənmə üçün addımlar atılır. Dünya, həyat belədir. Hətta II Dünya

Bakıya qarşı mina “terroru” - “İkili standartlar”ın bu qədəri...

Emin Həsənlili: “Qərb dünyası insan haqlarından, müharibənin əleyhinə danışır, amma...”

Səxavət Məmməd: “Qərbin yanaşması Azərbaycanın işini ləngitməkdən başqa bir işə yaramır”

müharibəsindən sonra belə qalmış sursatlar müxtəlif ərazilərdə partlayır. Yüzde yüz elə bir məsələ yoxdur ki, bütövlükdə ərazilərin hamısı təmizlənsin. Amma mövcud şərtlər daxilində ən yüksək səviyyədə bunlar həyata keçirilir. Eyni zamanda ərazilər bərpa olunur və qayıdış həyata keçirilir. 4 ildən az müddətə çox böyük işlər görülüb. Yaxın illərdə isə işin tam olaraq böyük hissəsi tamamlanacaq”.

Harbi ekspert Səxavət Məmməd minatəmizləmə prosesində mütəxəssis qıtlığının olmasından söz açdı: “İşğaldan azad edilmiş ərazilərin minalardan təmizlənməsi Azərbaycanın qarşısında duran ən çətin və həll edilməsi vacib olan məsələlərdən biridir. Azərbaycan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə quruculuq işləri görür. Bundan əlavə, əhalinin sayı artdıqca nəzarət də çətin olacaq. Ona görə də minalardan təmizləmə işləri son dərəcə sürətli həyata keçirilməlidir. Məsələ ondadır ki, hazırkı sürətlə bunun qısa zamanda bitəcəyini gözləmək mümkün deyil. Sürətin zəif olmasının səbəbi mütəxəssis qıtlığı ilə bağlıdır. Çünki bu ərazilərin təmizlənməsi üçün maliyyə resursları çox olarsa, xarici şir-

kətləri də dəvət etmək mümkün idi. Alınan texnikaların hamısı da 100 faizlik effektivdir desək, yalan olar. Ona görə də insan əməyinə ehtiyac daha çoxdur.

Azərbaycan tərəfinin işini ləngidən digər məsələ isə Ermənistan tərəfinin mina xəritələrini Azərbaycana verməməsi, yaxud verilən xəritələrin tamamilə yarasız olması ilə bağlıdır. Bundan əlavə, Avropa Şurası da bürokratik əngəllər törədir. Belə ki, Ermənistanın dəqiq mina xəritələrini Avropa Şurasına verdiyi və oradan gələn koordinasiya üzrə işlərin aparıldığı deyilir. Yeni koordinat aparılan iş zamanı 5 mina çıxıbsa, məruzə olunur, xəritədə minaların sayı daha çoxdursa, çıxarılan minaların zərərsizləşdirilməsi həyata keçirilmir. Yalnız koordinat üzrə dəqiq mina sayı uyğun gəldikdə icazə verilir. İddia olunur ki, Avropa Şurası bunu Azərbaycan tərəfi çıxarılan minalardan sonra istifadə edə bilməsin deyərək bu cür addım atır. Bütün bunlar vaxt aparan məsələdir”.

Harbi ekspert Qərbin sərgilədiyi yanaşma ilə Azərbaycanın ancaq işini ləngitdiyini də diqqətə çatdırdı: “Qərb əgər ikili standartla yanaşmasa və Azərbaycan tərəfinə böyük həcmdə

maliyyə resursu ayırsa, təbii ki, xarici şirkətləri dəvət etmək mümkündür. Məsələn, qonşu İranda mina təmizləmə sahəsində şirkətlər mövcuddur. İran-İraq müharibəsindən sonra İran bu sahədə xeyli inkişaf edib. Qərbdə də bu sahədə ciddi təcrübəsi olan şirkətlər mövcuddur. Hesab edirəm ki, Qərbin yanaşması Azərbaycanın işini ləngitməkdən başqa bir işə yaramır.

Mina təmizləmə sahəsində mütəxəssislərin yetişdirilməsi o qədər də asan başa

gəlmir. Bundan əlavə, iş riskli, maaşlar da dünya standartlarının altındadır. Dolayısı ilə bu sahəyə maraq da o qədər yüksək sayılmır. Azərbaycan özü isə bu sahəyə böyük pul-lar yatırma bilməz. Bunun səbəbi isə eyni vaxtda həm quruculuq işləri görür, həm də Ermənistanın silahlanması adekvat silahlanır. Görünən odur ki, mina problemi Azərbaycanı uzun zaman məşğul edəcək”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Lui Bono yenidən Ermənistanla gəldi

ABŞ Dövlət Departamentinin Qafqaz üzrə baş müşaviri Lui Bono Ermənistanla səfərdədir. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə məlumatı erməni mediası yayıb.

Bildirilib ki, Bono artıq Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryanla görüşüb.

Görüş zamanı regional təhlükəsizlik və sabitlik, Bakı ilə İrəvan arasında münasibətlərin normalaşdırılması prosesi müzakirə olunub.

Qeyd edək ki, ötən ay Ermənistanla ABŞ dövlət katibinin müavinləri Obrayen və Verma səfər etmişdi. Lui Bono isə regiona mayın 3-cü ongünüylə gəlmişdi.

Uzun müddətdir iqtisadiyyatında yaranan ağır problemlərlə mübarizə aparan qardaş Türkiyədə “sular” durulmağa başlayır. İyul ayında Türkiyə Mərkəzi Bankı ardıcıl dördüncü iclasda əsas faiz dərəcəsinə dəyişməz saxlamaq barədə qərar qəbul edib. İyul iclasından sonra yeddi günlük repo əməliyyatları üzrə faiz dərəcəsi illik 50 faiz səviyyəsində qalıb. Bu, 2002-ci ildən bəri ən yüksək səviyyədir. Qərar əksər analitik və iqtisadçıların proqnozları ilə üst-üstə düşüb.

Mərkəzi Bankın mesajında qeyd edilir ki, Türkiyədə baza inflyasiya səviyyəsi ümumilikdə gözənilən diapazondadır, lakin geosiyasi qeyri-müəyyənlik, xidmət və ərzaq məhsullarının yüksək qiymətləri fonunda yuxarıya doğru dəyişiklik riskləri mövcuddur. Inflyasiya gözləntiləri ilə bağlı vəziyyətin gözlənilməz pisləşməsi halında tənzimləyicinin rəhbərliyi yeni dərəcə artımlarına hazırdır.

Qeyd edək ki, iyun ayında ölkədə istehlak qiymətləri əvvəlki ayda 75 faiz artıqdan sonra illik müqayisədə 72 faiz artıb. Eyni zamanda ilin əvvəlindən Türkiyə valyutası təxminən 11 faiz dəyər itirib. Lakin həm inflyasiyanın sürətində zəifləmə, həm də milli valyutanın məzənnəsində sabitləşmə müşahidə olunmaqdadır.

Türkiyə iqtisadiyyatında müşahidə olunan müsbət tendensiyalar beynəlxalq reyting agentliklərinin də diqqətini cəlb edib. Beynəlxalq reyting agentliyi Moody's Investors Service son 11 ildə ilk dəfə Türkiyənin kredit reytingini eyni anda iki pillə - B3-dən B1-ə və müsbət proqnozla qaldırıb. Bu yaxınlarda isə “Fitch Ratings” reyting agentliyi Türkiyənin kredit reytingini “B”-dən “B+”-ya yüksəldib, həmçinin reyting proqnozunu “stabil”-dən “müsbət”-ə qaldırıb. Ondan əvvəl isə beynəlxalq reyting agentliyi Standard & Poor's (S&P) Türkiyənin uzunmüddətli suveren kredit reytingini “B”-dən “B+”-a yüksəltmişdi.

Moody's, eləcə də digər agentliklər proqnozu B1 səviyyəsinə yüksəltmələrini Türkiyənin əsaslı və məqsədyönlü şəkildə ənənəvi maliyyə-pul siyasətinə qaydışı ilə izah edir. Üstəlik, agentlik əmindir ki, görülmə tədbirlər sayəsində bu ölkədə inflyasiya təzyiqi yaxın aylarda xeyli zəifləyəcək və bu zəifləmə 2025-ci ildə də davam edəcək. O da qeyd olunur ki, Türkiyə Mərkəzi Bankının ağıllı siyasəti türk lirasinə inamı bərpa edə bilib.

Türkiyənin maliyyə naziri Mehmet Şimşək bildirib ki, beynəlxalq reyting agentliklərinin qərarları Ankaranın həyata keçirdiyi geniş anti-böhran proqramı sayəsində mümkün olub. Son illər Türkiyə hökuməti gerçəkdən də uzun sürən maliyyə və iqtisadi böhrandan çıxmaq üçün görünməmiş səylər göstərib. Bu səylərin nəticəsiz qalmadığını həm də o sübut edir ki,

Türkiyə iqtisadi böhran təhlükəsini adladı

Beynəlxalq agentliklərin inamının səbəbi; iqtisadçı ekspert: “Bu, Mehmet Şimşək hökumətinin çox böyük uğurudur...”

Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) Türkiyənin 2024-cü ildə ÜDM-in artım proqnozunu aprel ayı üçün gözəniləndən yarım faiz artıraraq 3,6 faizə çatdırmaq qərarı verib.

Ekspertlərin fikrincə, Türkiyənin makroiqtisadi siyasətində dəyişikliklər, inflyasiya və faiz dərəcələri ilə bağlı gözləntilər, yerli və beynəlxalq investorların ölkəyə münasibəti güclü deinflyasiyanın göstəricisidir. Bu ilin ikinci rübündə ölkə iqtisadiyyatının gələcəyinə inamı artıran addım birinci rübə atılıb: Türkiyə Mərkəzi Bankı bələdiyyə seçkiləri öncəsi faiz dərəcəsinə 500 baza bəndi artırıb. Bu, hökumətin siyasi məqsədlər üçün iqtisadi siyasətdə kənarçıxmaya getməyə cəyine dair inam formalaşdırıb. Bu qərar faktiki olaraq, dönmüş nöqtəsi oldu və bundan sonra liranın növbəti devalvasiyasını gözləyən yerli və xarici investorlar əmin oldular ki, məzənnələri artırmaqla Mərkəzi Bank valyutanı kəskin ucuzlaşdırmaq strategiyasından əl çəkib.

Təhlilçilərin fikrincə, 2024-cü ilin sonuna qədər Türkiyədə inflyasiya 40 faizə, 2025-ci ildə isə iyirmi faizə enəcək. Bundan əlavə, bu ilin noyabr və dekabr aylarında faiz dərəcələrinin 500 baza bəndi azalacağı gözlənilir.

Onu da bildirək ki, iyun ayında Türkiyənin xarici ticarət kəsirinin artması diqqət çəkib. Ticarət Nazirliyinin məlumatlarına görə, ixrac iyun ayında 10,6 faiz azalaraq 18,6 milyard dollar, idxal isə 4,1 faiz azalaraq 25 milyard dollar olaraq təşkil edib. Beləliklə, xarici ticarət kəsiri iyun ayında 21,4 faiz artaraq 6,4 milyard dollara çatıb. Xarici ticarət dövriyyəsinin həcmi isə eyni dövrdə 6,9 faiz azalaraq 43,6 milyard dollara düşüb. Nazirliyin məlumatına görə, ixracın idxala nisbəti 5,4 bənd azalaraq 74,3 faizə çatıb.

İlin ilk altı ayında ixrac 2 faiz artaraq 125,5 milyard dollara çatıb. İdxal 8,5 faiz azalaraq 168,7 milyard dollar olub. Xarici ticarət həcmi isə eyni dövrdə 4,3 faiz azalaraq 294,1 milyard dollara düşüb. İlin ilk altı ayında xarici ticarət kəsiri 29,5 faiz azalaraq 43,2 milyard dollar olub.

Xəzinə və maliyyə naziri Mehmet Şimşək iyun ayında təqvim təsiri ilə xarici ticarət kəsirinin müvəqqəti olaraq artdığını deyib: “Keçən ilin eyni ayı ilə müqayisədə illik kəsir 31 milyard dollar azalıb. Bu il biz xarici bələndə əhəmiyyətli yaxşılaşma əldə edəcəyik. Bunun qalıcı olmasında enerji transformasiyası və yeni sənaye siyasəti əsas rol oynayır. Hə-

dəfimiz cari əməliyyatlar hesabının kəsirinin milli gəlirə nisbətini daimi olaraq 2,5 faizə endirmək və onun altına çəkməkdir”.

Beynəlxalq agentliklərin qərarları göstərir ki, Türkiyə iqtisadiyyatındakı problemlərin köklü həll yolundadır.

İqtisadçı-ekspert Elman Sadıqovun “Yeni Məsəvat”-a dediyinə görə, bir ölkənin reytingini iki pillə qaldırmaq üçün beynəlxalq reyting agentliklərinin əlində çox mühüm əsaslar olmalıdır: “Mən maliyyə sektorunda işləyərkən reyting agentlikləri ilə çalışmışam, onların yanaşmaları, tələbləri, düşüncə tərzlərinə bələdəm. Hətta 1 pillə belə reyting artırmaq üçün onlar çox mühüm göstəricilər, analizlər, əsaslandırılmış proqnozlar istəyirlər. Türkiyəyə münasibətdə Moody's agentliyinin iki pillə artım qərarını verməsi o deməkdir ki, Türkiyədəki iqtisadi böhranın qarşısını alması realıqdır. Düzünü deyim, Mehmet Şimşək-dən bu, gözlənilirdi. Onun hökumətə başçılıq etməzdən əvvəl siyasi hakimiyyətdən tam müstəqillik hüququ alması da xəbər verirdi ki, öz gücünə, Türkiyə iqtisadiyyatının potensialına arxayındır. İndiyədək onun yürütdüyü siyasət, gördüyü kimi, çox

uğurla planlaşdırılmış siyasətdir. Mehmet Şimşək Türkiyə iqtisadiyyatına çox dərin bələddir, onun zəif və güclü nöqtələrini əla bilir. O, zəif nöqtələrin aradan qaldırılması yollarını da bilir və addımları bu bəndə uyğun atır.

Konkret olaraq Türkiyədə inflyasiyaya təsir göstərən amillərdən biri xarici valyutaya olan tələbdir. Xarici borcların qaytarılması müddətləri çatdıqca biznesin valyuta ehtiyacları da artır və liranın məzənnəsini aşağı çəkirdi. Çünki ölkədə valyuta çatışmazlığı vardı, məzənnə düşdükcə, dövlət bazara intervensiyalar edərək valyuta ilə təmin etməyə çalışırdı. İndi bu intervensiyalar minimuma enib: yalnız böyük borcların qaytarılması vaxtlarında edilir. Məsələn, BOTAŞ şirkətinin xaricdən aldığı qaza görə ödənişləri etməsi üçün valyuta tələbi yarandıqda Mərkəzi Bank qısa müddətə bazara müdaxilə edir, sonra onu yenidən alır. Yeni bu gün müəyyənləşən məzənnə faktiki olaraq bazarın formalaşdırdığı məzənnədir.

Türkiyədə ikinci mühüm məsələ büdcə kəsiri idi. Şimşək hökuməti onu 5,2 faizə endirib. Əslində bu 5,2 faizin içində zəlzələ bölgəsinə dəyişən yardımlara sərf olu-

nan böyük pullar da var. Həmin xərcləmələr olmasaydı, büdcə kəsiri 1,6 faizə düşər. Bu isə çox normal bir rəqəmdir. Mehmet Şimşək elan edib ki, bu 5,2 faizi növbəti il 3 faizədək endirəcəklər. Bu da kifayət qədər normal göstəricidir.

Üçüncü bir məsələ dövlətin qızıl-valyuta ehtiyatları ilə bağlıdır. Mənfə 65 milyard dollardan bu ehtiyatlar net 80 milyard dollara qalxıb.

Daha bir məsələ budur ki, Türkiyə hökuməti 2023-cü ilin əvvəlində əhəlinin banklara qoyduğu lirə əmanətlərinə dolların məzənnəsinə uyğun kompensasiya ödəməyi vəd edib. Belə əmanətlərin həcmi 143 milyard dollar ekvivalentinə çatmışdı. Dövlət bu əmanətlərə görə əhaliyə külli miqdarda vəsait ödəyirdi. Belə əmanətlərin həcmi 63 milyard dollara qədər azalıb. Bu da dövlətin xərclərində böyük azalmayı təmin edib”.

Ekspert bildirir ki, Mehmet Şimşəyin proqnozları ardıcıl olaraq reallaşır: “Demişdi ki, növbəti ay illik inflyasiya 60 faiz təşkil edəcək. Onun reallaşmaq üzrə olduğu açıq hiss edilir. İlin yekununda inflyasiyanın 38 faizə düşəcəyini proqnozlaşdırır. Yeni 2024-cü ilin 12 aylıq inflyasiyası bu qədər olacaq. Proseslər bu proqnozların özünü doğruldacağı istiqamətdədir.”

Burada maraq doğuran bir məqam var: Türkiyə inflyasiyanın səviyyəsini kəskin şəkildə azaltmışdır. Buna nail olmaq üçün dünya təcrübəsində tətbiq olunan bir sıra alətlərdən Şimşək istifadə etməmişdir: monetar siyasət alətləri - az lirə çapı, dövriyyədən çıxarılması və sair. Ona görə bunlara gedilmədi ki, Türkiyə istehsal ölkəsidir. Qeyd etdiyim addımlar istehlakı azaldı, Türkiyədə istehlakın boğulması istehsalın da boğulmasına gətirib çıxarar, iqtisadiyyatdakı problemləri daha da dərinləşdirirdi: biznes boğular, büdcə daxilolmaları azalar, işsizlik artardı. Eyni zamanda ixrac azalardı.

Bu, çox önəmli və incə məsələdir və Mehmet Şimşək öz biznesini, istehsalını, məşğulluğu qorudu. Hətta ölkə defolt həddinə çatdıqda belə yolundan dönmədi. Nəticə, əlbəttə, tutulan yolun düzgün seçildiyini ortaya qoyur. Inflyasiya tədricən - iqtisadiyyatın həssas nöqtələrinə böyük zərər vurmadaan azaldıldı, biznesin böyüməsi təmin edilir, istehsalın artımına nail olunur. Bu, müəyyən qədər turizmə zərər vurur - qonşu ölkələrlə müqayisədə qiymətlər yüksəlir. Amma yaxın 1-2 ildə bunun aradan qalxacağı mütləqdir. Düşünürəm ki, inflyasiyaya qarşı aparılan belə mübarizə Mehmet Şimşək hökumətinin çox böyük uğurudur”.

□ **Dünya SAKIT,**
“Yeni Məsəvat”

Yaxın Şərqi gərginlik, qarşıdurma, müharibə, qaçqınlıqdan xilas region dövlətlərinin bir-birinə yeni yanaşmasından başlayır. Çünki Fələstinlə bağlı yaranmış mövcud şəraitin, münasibətlərin 80 ilə yaxın yaşı var. Ərəb dövlətləri və İranın İsrailə münasibətinin dəyişməməsi, yəhudi dövlətinin Fələstinlə bağlı qəddərlərə əməl etməməsi qarşıdurmanın mənbəyidir.

Bu vəziyyətdən istifadə edən güclər cəbhə tutur, yeni bəziləri Fələstini bəhanə edərək İranın, bir qrup da təhlükəsizliyini əsas götürərək İsrailin yanında durur. Əslində bu, onların bir-birinə qarşı mübarizəsidir. Aralarındakı ziddiyyəti bir-birinə qarşı müharibə ilə həll etmək istəmədiklərindən onu İsrail-Fələstin savaşına transformasiya edirlər.

Ötən il oktyabrın 7-də HƏMAS-ın İsrailə qarşı müharibəsi bu ziddiyyətləri bir daha ifşa edib. Mahmud Abbas hökumətinin bu savaşa müdaxilə etməməsi də Fələstini idarə edən, yaxud oradakı siyasi qüvvələr arasında fikir ayrılığının göstəricisidir. Bu da özünü-özlüyündə mövcud vəziyyətin normallaşmasına başlıca maneələrdən sayılır.

Yaranmış vəziyyət regiona Çinin də müdaxiləsinə yol açıb. İyulun 23-də Pekində Fələstini təmsil edən siyasi qüvvələr arasında Pekin qətnaməsi imzalanıb. Müharibədən sonrakı dövr üçün yaradılacaq hökumət, Fələstinin gələcəyi və İsrail dövlətinin tanınması bu sənəddə öz əksini tapıb. Mahmud Abbasın lideri olduğu ölkə yəhudi dövlətini tanıyacağını gizlətmir. HƏMAS-ın isə bu istiqamətdə mövqeyi İranın yanaşmasından fərqlənir. İslam Respublikasının siyasi-ideoloji şüarlarından, təməl prinsiplərindən biri "İsrailə ölüm!"dür.

Yaxın Şərq və "ərəb NATO-su" arzuları: qəbul olunmayacaq duaya "amin" deyilməz - təhlil

Odur ki, İran və onun qurduğu silahlı-siyasi qruplaşmaların fəaliyyəti İsraili təhlükəsizliyinin daha geniş miqyasda təşkilinin qayğısına qalmaqda vadar edir.

Yəhudi dövləti daxilə HƏMAS-a, Livanda "Hizbullah"a, Yəməndə husilərə, Suriyada isə "Sepah"a qarşı dörd cəbhədə döyüşür.

İyulun 24-də İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu-nun ABŞ-a səfərində də təhlükəsizlik məsələsi aparıcı mövzu olub. O, Konqresin iki palatasının toplantısında çıxış edib, bütün girovları azad edəcəklərini boyun olub, Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinə tenqid edərək fələstinlilərin "deradikallaşdırılması" təklifini irəli sürüb. Hökumət başçısı Fələstindəki radikalı İkinci Dünya müharibəsindən sonra Yaponiya və Almaniyada baş verənlərlə oxşadığını söyləyib. O, anti-İsrail etiraz aksiyalarını İranın maliyyələşdirdiyinə də toxunub.

Baş nazir qeyd edib ki, ABŞ və İsrail birlikdə dayanmalıdır: "Çünki biz bir yerdə olanda çox sadə bir şey baş verir: biz qalib gəlirik, onlar uduzurlar".

Netanyahu İrana qarşı Yaxın Şərqdə NATO-nun analoqunun yaradılmasına da çağırış edib: "Dünyamız qarışıqlıq içindədir. Yaxın Şərqdə İranın terror oxu ABŞ, İsrail və ərəb dostlarımızla qarşı-qarşıyadır".

Yeri gəlmişkən, ABŞ Konqresində çıxışı üzrə İsrailin baş naziri Böyük Britaniyanın sabiq hökumət başçısı Uinston Çörçilin rekordunu təzələyib. Çörçil İkinci Dünya müharibəsi zamanı burada üç dəfə, Netanyahu isə dörd dəfə çıxış edib.

Baş nazirin "Yaxın Şərq NATO-su"nun yaradılması təklifi yeni deyil. 2020-ci ildə ABŞ-ın ovaxtkı prezidenti Donald Trampın vasitəçiliyi ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Bəhreyn, Mərakeşin İsrailə münasibətlərin normallaşması haqqında "İbrahim anlaşması" ("Avraam anlaşması") imzalanıb. Sonradan Sudan da bu anlaşmaya qoşulub. Bu, ərəb ölkələri ilə yəhudi dövləti arasında atılan vacib addımlardandır. Anlaşmada təhlükəsizliyin təmin olunması da aparıcı şərtlərdən sayılır.

"İbrahim anlaşması"ndan əvvəl Donald Tramp 2017-ci ildə prezident olaraq ilk səfərini Səudiyyə Ərəbistanına etməklə sələflərinin ənənəsini pozub. Çünki ştatların yeni dövlət başçısı bir qayda olaraq ilk səfərlərini ya Kanadaya, ya da Meksikaya edirlər. Bundan başqa, ştatlarla İran arasında 2013-cü ildə münasibətlərə yaranan müəyyən istilikdən krallıq narahat olmuşdu. O, bunu "müttəfiqinin başı üzərindən İranla danışıq" kimi dəyərləndirmişdi. Bu baxımdan da Trampın jesti krallığın ABŞ üçün əhəmiyyətinin göstəricisi də sayıla bilərdi. Həmin səfərdə İsrail-Fələstin münasibətləri əsas mövzu olub. Onda tərəflər arasında hərbi texnika və silah-sursat alqı-satqısına dair 110 milyard dollarlıq müqavilə imzalanıb. O, müsəlman dövlətlərini ekstremizm və terrorçuluğa qarşı mübarizənin yükünün bir hissəsini üzərlərinə götürməyə çağırırmışdı: "Yaxın Şərq xalqları düşməne qalib gəlmək üçün ABŞ-ın yardımını gözləyə bilmirlər".

2017-ci il mayın 21-də Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının paytaxtı Ər-Riyad şəhərində Ərəb-İslam-Amerika Sammiti keçirilmişdi. Görüşə Azərbaycan və Türkiyə də daxil olmaqla, 18 ölkənin yüksək vəzifəli rəsmisi qatılmışdı. İran isə sammitə dəvət olunmamışdı. Həmin sammitdə D.Tramp bütün ölkələri

məsələlərin həllinə daha fəal qarışması, ərəb ölkələri ilə İsrail arasında münasibətlərdə normallaşmanın davam etməsi və s. paradoksal əlaqələr, münasibətlər hələ hərbi bloklaşmaya imkan vermir.

Ancaq gərginlik davam edir. Keçirilən görüşlər isə vəziyyətin normallaşmasına deyil, əksinə, daha da kəskinləşməsinə təsir göstərir.

Odur ki, Benyamin Netanyahu-nun ABŞ səfəri regiona sülh gətirmir. Bu səfər Qəzza zolağında müharibənin davam edəcəyini deməyə əsas verir.

Elə Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Kremlə Suriyadakı rejimin başçısı Bəşşər Əsədi qəbul etməsi də gərginliyin azalmasına, müharibənin başa çatmasına yardım məqsədilə olmayıb. Ehtimal etmək olar ki, onlar Suriyanın təhlükəsizliyini, hətta, ola bilsin, ölkənin şimalında PKK/YPG-PYD qruplaşmasının keçirəcəyi regional "seçkini", Ukraynadakı müharibənin gedişatını, habelə regional məsələləri müzakirə ediblər. Vladimir Putin bu görüşdən öncə Suriyanın ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizəsini dəstəklədiklərini vurğulayıb.

Bu da regional hadisələrin belə tezliklə sakitləşməyəcəyinə dair ismarış sayıla bilər.

Böyük Britaniya Ordusu Birləşmiş Qərargahının yeni rəisi Rolli Vakerin açıqlaması da bunu təsdiqləyir: "Düşməni məğlub etmək üçün ordunun gücünü iqlat artırmaq lazımdır. Yaxın üç ildə İranla müharibəyə hazırlaşmalıyıq".

Onun sözlərinə görə, İran, Rusiya, Şimali Koreya və Çin "gərginlik oxu" kimi Böyük Britaniyanın təhlükəsizliyini hədələyir və qarşıdan gələn üç ildə krallıq onlarla müharibəyə hazır olmalıdır. Rolli Vaker 2027-2028-ci illərdə ölkəsinin bu dörd dövlətin böyük təhdidi ilə üzləşəcəyi barədə də xəbərdarlıq edib.

Bu kimi çıxışlar, görüşlər, açıqlamalar maraqları daha ziddiyyətli hala gətirir. Bu da Netanyahu-nun, Trampın hərbi blokun yaranması ilə bağlı təşəbbüslərini mümkünə salması ilə nəticələnmədi.

Bölge ölkələrinin İrana münasibətləri indi dəyişib. Ötən ilin martında İslam Respublikası ilə Səudiyyə Ərəbistanı arasında münasibətlərin bərpası, Çinin regional

Trampın qulağı güllədən yaralanmayıb? - FTB

"Donald Trampın Pensilvaniya ştatında keçirilən seçki kampaniyası zamanı güllə və ya qəlpə ilə yaralanıb-yaralanmaması hələ aydın deyil".

Bunu FTB direktoru Kristofer Rey Nümayəndələr Palatasının Ədliyyə Komitəsində keçirilən dinləmələrdə deyib (Axar.az).

Onun sözlərinə görə, güllənin və ya qəlpələrin onun qulağına dəydiyinə dair bəzi şübhələr var: "Bu güllənin qulaqdan elavə, başqa nahiyyəyə dəyə biləcəyini bilmirəm. Amma hesab edirəm ki, atılan bütün güllələri hesaba almalıyıq".

Bundan əvvəl "Nyusmaks"ın jurnalistlərindən biri Pensilvaniya polisindəki mənbəyə istinadən bildirib ki, Trampın qulağı güllənin zərbəsi ilə qırılan telesuflorun qırıqlarının ətrafı yayılması nəticəsində yaralanıb.

Nəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququ olmadan nəqliyyat vasitəsinin idarə edilməsinə görə cərimələr artırılıb. Bununla bağlı Prezident İlham Əliyev İnzibati Xətalər Məcəlləsinə dəyişikliyi təsdiqləyib.

Dəyişikliyə əsasən, cərimənin məbləği 100 manatdan 200 manatadək artırılıb. Başqa bir dəyişikliklə məcəllənin 332.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş xətanın inzibati tənbeh alması şəxs tərəfindən inzibati tənbeh vermə haqqında qərar qüvvəyə mindiyi gündən bir il ərzində təkrar törədilməsinə və ya nəqliyyat vasitəsinin idarə etmək hüququ məhdudlaşdırılmış şəxs tərəfindən nəqliyyat vasitəsinin idarə edilməsinə görə təyin olunmuş cərimənin məbləği 300 manatdan 400 manata qaldırılıb.

Həmçinin yol hərəkəti qaydaları ilə bağlı bəzi digər cərimələr də artırılıb.

Bes cərimələrin artırılması yol qəzalarının sayına necə təsir edəcək? Bəlkə cərimələr daha çox qaldırılırsın?

Tanınmış vəkil Cavad Cavadov "Yeni Müsavat"a deyib ki, İnzibati Xətalər Məcəlləsinə əsasən inzibati tənbehin məqsədi inzibati xəta törədən şəxsi qanunlara əməl edilməsi ruhunda tərbiyələndirmək, habelə həm inzibati xəta törətmiş şəxs, həm də başqa şəxslər tərəfindən yeni inzibati xəta törədilməsinin qarşısını almaq məqsədi daşıyır. "Bununla yanaşı, inzibati xəta törətmiş şəxs haqqında tətbiq edilən tənbeh ədalətli olmalıdır, yeni inzibati xətlərin xarakterinə, onun törədilməsi hallarına və inzibati xətanı törətməkdə təqsirli bilinən

Cərimələr artdı, yol qəzaları azalacaqmı?

Vəkil: "Yollarda elə şərait yaradılmalıdır ki, qayda pozmağa imkan olmasın"

Nəqliyyat eksperti: "Cərimələrin artırılmasından yalnız qaydaları pozanlar narahat olur"

şəxsiyyətinə uyğun olmalıdır. Təəssüf ki, bu gün qanunlar qəbul olunanda onun ictimai müzakirəsi təmin olunmur, qanunların qəbulu zamanı onun qəbul edilməsinin məqsədi ilə bağlı izahedici qeyd verilməlidir. Yeni bu qanun, yaxud bu qanuna dəyişikliklər hansı məqsədlərə xidməti edir. Fikir verirsinizsə, əmək haqqı, o cümlədən minimum əmək haqqı, pensiyalar

birdən-birə 50 faiz, yaxud iki dəfə artırılır, lakin cərimələr qəflətən 2 dəfə və daha çox artırılır. Cərimələrin artırılması yol hərəkəti qaydalarının pozulması statistikasına təbii ki, təsir göstərəcək".

Vəkil bildirib ki, cərimələrdən əldə olunan gəlirlər haqda vətəndaşlara vaxtaşırı məlumat verilməli, ictimai şüurda qaydalara riayət olunması

oturulmalıdır: "Azərbaycanda "Yol hərəkəti haqqında" Qanun hər il sərtləşdirilir. Sürət həddi aşağı salınır, digər tədbirlər görülür. Amma qayda pozuntularının sayı azalmır. Deməli, cərimələrin və ölümlərin sayında da azalma baş vermir. Azərbaycan yollarında elə şərait yaradılmalıdır ki, qayda pozmağa imkan olmasın. Statistik məlumatlara görə, 2022-ci ildə Azərbaycanda sürücülər 136 milyon 500 min manat cərimə olunub. Gəlin Bakı şəhərində yol infrastrukturuna baxaq. Hər kəs tıxaclardan şikayət edir. Bunun qarşısının alınması üçün görülən tədbirlər əsasən vəziyyəti bir qədər də qəlizləşdirir. İctimai nəqliyyat bərhad durumdadır. Sovet dağılandan sonra tikilən yeni metro stansiyalarının sayı heç ona çatmayıb. Tramvay infrastrukturunu ümumiyyətlə dağıdılıb. Sürücülərdən alınan bu qədər cərimələr yol infrastrukturunun qaydaya salınmasına

xərclənsəydi, bu gün başqa mənzərənin şahidi olardıq.

İndiki halda cərimələrin artırılması çıxış yolu deyil. Biz yollarda qəzaların sayının və yol hərəkəti qaydalarının pozulmasının qarşısını almaq istəyiriksə, hərtərəfli iş görməliyik. Sadəcə, cərimələri yüksəltməməliyik. Yol-nəqliyyat hadisələrinin baş vermə səbəbi hər zaman qaydaların pozulması ilə bağlı olur. Digər səbəblər də var. Yol infrastrukturunun yaxşı olması, qaranlıq və çala-çuxur yolların olması, eyni zamanda köhnə avtomobillərin olmasını səbəblər sırasına daxil edə bilərik. Biz cərimələri yüksəldib yol infrastrukturunu ilə bağlı hər hansı islahatlar aparmasaq, vəziyyəti köklü şəkildə dəyişə bilməyəcəyik".

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Elməddin Muradlı hesab edir ki, qəzaların baş vermasının qarşısını almaq üçün tək cərimələrin artırılması

kifayət deyil: "Yol nəqliyyat hadisələrinin baş verməsinin qarşısını almaq üçün sürücülərin maariflənməsinə, peşəkarlıq səviyyəsinin artırılmasına ehtiyac var. Sürücülük vəsiqələrinin verilməsi ilə bağlı prosedur sərtləşdirilməlidir. Təlim prosesi daha da ciddiləşdirilməlidir. Sağlamlıq haqqında arayışların alınmasına yenidən baxılmalıdır.

Cərimələrin artırılması çıxış yollarından biridir. İşıqforu qırmızı işıqda keçmək, sürət həddini əhəmiyyətli dərəcədə aşmaq, eləcə də narkotik maddələrin təsiri altında avtomobil idarə etmək kifayət qədər ciddi qayda pozuntulandır. Bu kimi qayda pozuntularına tətbiq edilən cərimələrin məbləği artırılmalıdır ki, baş verməsin. Cərimələrin artırılmasına görə ancaq qaydaları pozanlar narahat olur".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"**

Avtomobillərdəki "səssiz qatil" - sürücü və sərnişinlərə xəbərdarlıq

Ekspert: "Xüsusilə qapalı mühitdə uzun məsafə gedərkən avtomobilin yoxlanışlardan keçməsi önəmlidir"

Qubada iki nəfər faciəli şəkildə ölüb. Məlumatla görə, gecə saatlarında 1987-ci il təvəllüdlü Mehəddin Məmmədov və 1992-ci il təvəllüdlü Aysel Əzizova qarajda olan minik avtomobilində görüşüblər. Avtomobilin kondisionerinin işlək vəziyyətdə olması qarajda dəm qazının yığılmasına və faciəyə səbəb olub.

Hər iki şəxsin meyiti səhər saatlarında aşkarlanıb. Faktla əlaqədar rayon prokurorluğunda araşdırmalar davam etdirilir.

Bes hansı hallarda avtomobillərdə dəm qazı yaranır və həyat üçün təhlükə mənbəyinə çevrilir? "Səssiz qatil" maşının salonuna hansı hallarda daxil ola bilər? Tutaq ki, istidə, qapalı minik avtomobilində kondisioner işlək halda neçə saat fasiləsiz yol getmək olar?

Təhlükəsizlik eksperti Orxan Musayev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bölüşüb: "Dəm qazından zəhərlənmə halları əsasən soyuq havalar yaxınlaşdıqca çoxalır. Lakin bu kimi halların isti hava-

larda da baş verməsi bəzən təhlükəsizlik qaydalarına riayət etmədikdə qaçılmaz olur. Dəm qazı, yeni karbon monoksid gözlənməz, rəngsiz, iy-siz və özünəməxsus dadı olmadığına görə onu dəm qazı sızması zamanı müşayiət edib yaymaq çox çətindir.

Dəm qazı çox güclü zəhərləyici xüsusiyyətə malikdir. Bir neçə saniyə ərzində insanın həyatına son qoya bilər. Dəm qazından zəhərlənmə hallarının adətən yaşayış yerlərində baş verdiyinin şahidi olmuşuq. Lakin dünya təcrübəsində avtomobillərdə də istilik, yaxud soyutma sisteminin qoşulması zamanı dəm qazından zəhərlənmə hallarını müşahidə et-

mək mümkündür.

Baş verən bu halların müxtəlif səbəbləri var. Avtomobilərdə dəm qazından zəhərlənmə hallarının səbəbləri çoxdur: maşında katalizatorun işlək vəziyyətdə olmaması, avtomobilin mühərrikində hər hansı nasazlığın olması səbəbindən salona dəm qazının sızması, qapalı məkənlərdə, əsasən də

qaraj tipli yerlərdə avtomobilin saxlanması və avtomobil mühərrikinin açıq vəziyyətdə işlədilməsi, yaxud uzunmüddətli soyutma və isitmə sistemlərinin işlədilməsi, bununla bərabər avtomobil şüşələrinin tam qapalı vəziyyətdə saxlanması. Uzun məsafə gedərkən bu cür halların baş verməsi ehtimalı yüksək olur.

Avtomobilin qızdırıcı sisteminə nasazlıq varsa, qızdırıcı sistem uzun müddət qapalı mühitdə işlək vəziyyətdə olarsa, bu zaman yanacaqdan ayrılan dəm qazını nəqliyyat vasitəsinin salonuna sızma ehtimalı yüksəkdir. Soyutma və istilik sistemlərini işlək vəziyyətdə saxlayıb yatmaq, yaxud uzun müddət əyləşmək ölümə nəticələnə bilər. Qaraj tipli yerlərdə soyutma və isitmə rejimi işlək vəziyyətdədirsə, müəmmadi olaraq havalandırmanı təmin etmək lazımdır ki, hava sirkulyasiya etsin.

Bu kimi hallardan yayınmaq üçün ümumi təhlükəsizlik qaydalarına riayət edilməli, avtomobilin texniki sazlığı, xüsusilə də dəm qazı sızması yarıda bilin qurğular müəmmadi olaraq yoxlanılmalıdır və daim saz vəziyyətdə olmalıdır. Xüsusilə uzun məsafə gedərkən avtomobilin yoxlanış-

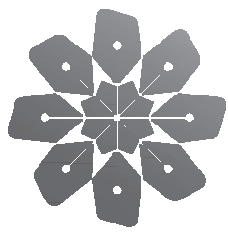
lardan keçməsi önəmlidir. Ümumiyyətlə, qaraj tipli qapalı məkənlərdə avtomobilin işlək vəziyyətdə saxlanılaraq soyutma və isitmə sisteminin qoşulması insanın həyatı üçün çox böyük təhlükədir".

Ekspert əlavə edib ki, dəm qazından zəhərlənmənin müxtəlif əlamətləri var: "Bunlar başağrısı, başgicəllənmə, ürəkbulanması, halsızlıq kimi hallar ola bilər. Zəhərlənmə halı baş verərsə, mütləq zərərçəkmiş təmiz havaya çıxarmaq lazımdır, yeni təmiz hava ilə nəfəs alma təmin olunmalıdır və təcili tibbi yardım çağırılmalıdır".

Həkimlər qeyd edir ki, hələ dünyaya gəlməmiş körpələr, uşaqlar, yaşlılar, ürək xəstəliklərindən əziyyət çəkənlər dəm qazına qarşı daha həssas olur. Dölün qan hüceyrələri karbonmonoksiti böyükklər qan hüceyrələrindən daha asan qəbul edir. Bu, doğulmamış körpələri karbonmonoksit zəhərlənməsinə daha həssas edə bilər.

Uşaqlar böyüklərdən daha tez-tez nəfəs alır, bu da onları karbonmonoksit zəhərlənməsinə daha həssas edə bilər. Karbonmonoksit zəhərlənməsi keçirən insanlarda beyin zədələnməsi riski daha yüksək ola bilər. Anemiya və ya tənəffüs problemi olan insanlar da karbonmonoksitə məruz qaldıqları zaman ağır zəhərlənmə baş verə bilər. Dəm qazından zəhərlənmə zamanı, daimi beyin zədəsi, ürayin zədələnməsi, dölün ölümü, ölüm halı və s. ağır fəsadlar baş verə bilər.

□ **Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"**

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Azərbaycanda dini tolerantlıq hər zaman başqa ölkələrə nümunə göstəriləcək səviyyədə olub. Hətta zaman-zaman Azərbaycanla qarşı qərəzli mövqedə olan beynəlxalq təşkilatların ölkəmizdəki dini tolerantlıqla bağlı mənfi rəyləri məhz bu amilə görə keçərli olmayıb.

Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müxtəlif dini konfessiyaların nümayəndələri bu cür əsassız mövqelər, hesabatlarda olduqda öz etirazlarını bildirir, Azərbaycandakı dini etiqad azadlığı ilə əlaqədar yer almış yalan-yanlış mülahizələri ölkəmizdə mövcud olan dini tolerantlıq mühitinə qarşı qərəzli kampaniya kimi qiymətləndirirlər. "Müxtəlif konfessiyaların nümayəndələri olaraq heç bir zaman Azərbaycanda dini zəmində qarşıdurma, qısnama, ayrı-seçkilik yaşamamışıq", - deyərək öz açıqlamalarında mövcud vəziyyəti göstərməyə çalışıblar.

Azərbaycanda müxtəlif konfessiyaların ölkəmizdə normal şəraitdə yaşaması, fəaliyyət göstərməsi üçün dövlətin xüsusi diqqətini hər zaman görmək mümkündür. Bu ilin yanvar ayında Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda dini qurumlara maliyyə yardımının göstərilməsi haqqında sərəncam imzaladı. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, ölkədə mövcud dini kon-

fessiyaların fəaliyyətini dəstəkləmək, habelə multikultural dəyərlərin daha da inkişaf etdirilməsi və yüksək tolerantlıq mühitinin qorunması məqsədilə Azərbaycanda dini qurumlara maliyyə yardımı göstərmək üçün dövlət büdcəsindən Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinə 2,0 (iki) milyon manat, Rus Pravoslav Kilsəsinin Bakı və Azərbaycan Yeparxiyası dini qurumuna 350,0 (üç yüz əlli) min manat, Bakı şəhəri Dağ yəhudiləri dini icmasına 350,0 (üç yüz əlli) min manat, Avropa yəhudilərinin Bakı dini icmasına 350,0 (üç yüz əlli) min manat, Azərbaycan Respublikasında Katolik Kilsəsinin Apostol Prefekturası dini qurumuna 350,0 (üç yüz əlli) min manat və Azərbaycan Respublikasının Alban-Udi xristian dini icmasına 350,0 (üç yüz əlli) min manat, habelə digər qeyri-islam dini icmalarına maddi dəstək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin tabeliyində Mənevə Dəyərləri Təbliği Fonduna 350,0 (üç yüz əlli) min manat ayrılıb.

Din və tolerantlıq

YENİ ÜSAVAT
N 130 (8503) 26 iyul 2024

"Səməvi dinlərdən siyasi məqsədlərlə istifadə yolverilməzdir"

Ekspert: "Azərbaycanda heç zaman dini zəmində qarşıdurma, qısnama, ayrı-seçkilik yaşanmayıb"

Milli Məclisin 6-cı çağırış deputatı Ceyhun Məmmədov bizimlə söhbətdə deyib ki, Azərbaycan qədim dövrlərdən müxtəlif din və mədəniyyətlərin yayıldığı, ayr-ayrı dinlərin nümayəndələrinin sülh və qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşadığı məkənlərdən biri olub: "Bu gün də Azərbaycanda müxtəlif dinlərin nümayəndələri qarşılıqlı anlaşma mühitində yaşayır,

dövlət onlara diqqət və qayğı göstərir. Azərbaycanda din sahəsinə, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasına hər zaman böyük diqqət və qayğı var. Bu siyasətin əsası Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Bu gün bu siyasət Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla və böyük uzaqgörənliklə davam etdirilir. Məhz həmin siyasət nəticəsində Azərbaycan

dünyanın multikulturalizm mərkəzlərindən birinə çevrilib. Bu realıq dünya ölkələri tərəfindən yüksək qiymətləndirilir.

Müasir dövrdə dünyada ciddi proseslər gedir. Bu gün hər bir müsəlman ölkəsinin qarşısında duran ən mühüm vəzifələrdən biri öz milli-mənəvi dəyərlərini qorumaqdır. Hər bir dövlətə bu siyasəti uğurla həyata keçirmək nəsis olmur. Təəssüf ki, müasir dövrdə yüksək əxlaqi dəyərləri təbliğ etmək, insanlar arasında birlik və həmrəyliyi təmin etmək məqsədilə bəşəriyyətə göndərilən səməvi dinlərdən bir sıra hallarda siyasi məqsədlərlə istifadəyə də cəhd edilir. Hazırda bir çox müsəlman ölkələrində din amilindən istifadə edilərək qarşıdurmaların yaradılmasına cəhdlər edirlər. Təəssüf ki, bir sıra hallarda müəyyən qruplar bu məqsədə nail ola bilirlər".

Qeyd edək ki, "Dini etiqad azadlığı haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda göstərilir ki, hər kəsin hər hansı dinə təkbəşinə və ya başqaları ilə birlikdə etiqad etmək, dinə münasibəti ilə bağlı

əqidəsini ifadə etmək və yaymaq hüququ vardır. Şəxsin dini etiqadını ifadə etməsinə, ibadətlərdə, dini ayin və mərasimlərdə iştirak etməsinə və ya dini öyrənməsinə hər hansı mənəe törədilə bilməz.

Azərbaycanda Katolik Kilsəsinin Apostol Prefekturasının mətbuat katibi Toral Ağayevin sözlərinə görə, tolerantlıq hər zaman Azərbaycan xalqının milli kimliyinin tərkib hissəsi olub: "Biz bir tərəfdən etnomədəni kimliyi-mizlə çox bağlı xalqıq, digər tərəfdən isə azərbaycanlılar bütün bəşəriyyətlə öz mənəvi bağlarını eyni dərəcədə dərk edirlər. Bakıdakı katolik kilsəsinə xristian dininə mənsub olmayan azərbaycanlılar gəlir, lakin onların başqa bir inanca, onun müqəddəs hesab etdiyi nəsnələrə göstərdiyi ehtiram və hörmət Bir Olan Yaradana imana əsaslanan yüksək dini mədəniyyətin təzahürüdür. Bu, xalqımızın qiymətli xüsusiyyətidir. Azərbaycan bu gün din və dünyəvi dövlət arasında harmonik münasibətlər nümunəsi olmaqda yanaşı, müxtəlif etnik qrupların və dinlərin nümayəndələrinin birgə dinc yaşayışı nümunəsini də dünyaya göstərir".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Yaslarda molla idi, Azərbaycanda "Kərimə" dövləti qurmaq istədi

Azərbaycanın 6 vətəndaşı hakim qarşısında; xaricdən aldığı tapşırıqları icra ediblər

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində Azərbaycanda "Kərimə" dövləti qurmaq istəyən dəstə üzvlərinin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilir. Hakim Şəlalə Həsənovanın sədrliyi ilə keçirilən prosesdə müttəhimlər kürsüsünə Xəqani Məmmədov, Sənan Məmmədov, İqbal Axundov, Arif Cümşüdoğ, Tərzan Qaraşov və Anar İsayev çıxarılib.

Prosesdə müttəhim **Anar İsayev** ifadə verib. Deyib ki, xarici ölkədə gizlənən Ruffulla Axundzadə ilə onu heç kim tanımaq istəməyib: "Məni sosial şəbəkədə bir qrupa üzv əlavə etdilər. Qrupun adını dəqiq xatırlamıram. Orada işsiz olduğumu, mənə köməklik edilməsini, iş olanda xəbər olunmasını yazdım. Daha sonra Ruffulla mənə yazdı və mənimlə əlaqə saxla-

dı. O, çox aqressiv danışdı, hökumət əleyhinə sözlər deyirdi. "Dövlət əleyhinə aksiya"da iştirak etdiyini, məni də öz tərəfinə çəkmək istədiyini gördüm. Ona etiraz etdim, dedim ki, bu işlərə qarışmıram".

Anar İsayev Ruffulla Axundzadənin ondan nə istəməsini belə izah edib: "Mənə deyirdi ki, burada dünyəvi dövlətə etiraz et. Mən də de-

dim ki, heç vaxt dövlətə qarşı çıxırmam". **Anar İsayev daha sonra ifadəsində Arif Cümşüdoğun onunla tanış olmasından danışdı:** "Arif özü mənə yazdı. Mənimlə dindar insan kimi danışdı. Səhv etmirsəm, 2-3 dəfə danışmışıq. Mən ona maddi vəziyyətimin yaxşı olmadığını demişəm. Ondan iş olsa mənə xəbər göndərməsini, maddi köməklik etməsini istəmişəm. Amma o, mənə maddi kömək etməyib".

Dövlət ittihamçısının suallarını cavablandıraraq müttəhim deyib ki, maddi vəziyyəti yaxşı olmayıb deyərək ona pul

köməklik etməsini istəyib: "Ruffulla mənə 200 manat verməyə razı oldu. Dedi ki, mənim Hövsanda adamlarım var. Amma onların kim olduğunu bilməmişəm. Pulu mənə Arif Cümşüdoğ çatdırdı. Ruffulla Axundzadənin mənə konkret nə istədiyini bilməmişəm".

Çarpaz dindirmə zamanı Arif Cümşüdoğ Anar İsayevə pul çatdırması barədə səslənən ittihamı qəbul etməyib: "Anar İsayev mənə yazdı. Maddi vəziyyətimin ağır olduğunu söylədi. Mən də ona cavab yazdım ki, mənim də imkanım, gəlirim yoxdur".

Anar İsayev işsiz olması ilə bağlı Dövlət Məşğulluq Agentliyinə və ya sosial yardım almaq üçün müvafiq quruma müraciət edib-etməməsi ilə bağlı suallara belə cavab verib: "İşsiz olmağımla bağlı məşğulluğa müraciət etməmişəm. Mənə 350 manatlıq iş təklif ediblər. Həmin pulun da bir ay sonra verəcəyini deyiblər. Sosial yardım almaq üçün isə bəzi şəxslərlə danışmışam. Amma həmin iş də alınmayıb".

Daha sonra ifadə verən təqsirləndirilən Sənan Məmmədov bildirib ki, rayon ərazisində molla kimi yas məclisləri aparıb: "Amma mənim dini təhsilim yoxdur. Molla kimi məclislərdə iştirakım üçün hansısa qurumda qeydiyyat-

dan keçməmişəm. Lakin məclislərdə iştirak etməyimə axund etiraz etməyib".

Məhkəmədə aydın olub ki, Sənan Məmmədov "Kərimə dövləti"nin "himni"ni sosial şəbəkələrdə yayıb. O bildirib ki, həmin "himni" kimin yazdığını bilmir. Onun sözlərinə görə, "Kərimə dövləti"nin "himni"ndən xəbəri olmayıb, sosial şəbəkələrdə yayılıb, onu da təq ediblər.

"O zaman xəbərin olmayıb, həmin təqi niyə silməmisiz" sualına təqsirləndirilən şəxs belə cavab verib: "Mənim sosial şəbəkələrdən anlayışım elə də yoxdur. Həmin təqləri silməyi bacarmamışam".

Qeyd edək ki, Ruffulla Axundzadə və Bəxtiyar Bayramov Tərtər rayon sakini Arif Cümşüdoğ şirnikləndirici vədlər müqabilində ələ alaraq ona ölkə ərazisində silahlı iğtişaclıq törətməklə hakimiyyətin ələ keçirilməsi və Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya quruluşunun zorla dəyişdirilməsi yolu ilə şəriət qanunları ilə idarə olunan "Kərimə" dövlətinin qurulması məqsədilə "müqavimətçi dəstə" yaratması barədə tapşırıqlar veriblər.

Arif Cümşüdoğ verilmiş tapşırıqlar əsasında ətrafında olan dini radikalizmi təbliğ edən tanınları - Tərzan Qaraşov, Sənan Məmmədov, Xəqani Məmmədov və İqbal Axundov bu işə cəlb edib. O, yaşadığı evdə müttəmədi olaraq təşkil etdiyi gizli yığıncaqlarda Ruffulla Axundzadə və Bəxtiyar Bayramovun göstərişlərini həmin şəxslərə çatdırıb.

Dəstə üzvləri əlavə şəxslərin də cəlb edilmələri istiqamətində fəaliyyətlər göstərərək bu barədə Ruffulla Axundzadəyə məlumat veriblər. Bundan başqa, Ruffulla Axundzadə Bakı şəhər sakini Anar İsayevi də əməkdaşlığa cəlb edərək ona da ölkə ərazisində iğtişaclıq törədilməsi yolu ilə "Kərimə" dövlətinin qurulması üçün "müqavimətçi dəstə" təşkil etməyi tapşırıb. Ruffulla Axundzadə yüksək maddi gəlir, silah və digər bütün lazımi dəstəyin verilməsinə və digər fəaliyyət göstərilmələri məqsədilə Anar İsayevi Arif Cümşüdoğla tanış edib.

Saxlanılan şəxslər özərini cəmiyyətdə "dindar" kimi qələmə verərək sosial şəbəkələr üzərindən, eləcə də insanların toplaşdığı mərasimlərdə dini radikalizmin lehinə təbliğat apararaq Azərbaycanda formalaşmış tolerantlıq ənənələrinə xələ gətirmək üçün xaricdən aldığı tapşırıqları yerinə yetiriblər. Dəstə üzvləri, eyni zamanda onlara məqsədli şəkildə göndərilən narkotik vasitələrin satışını təşkil edərək əldə etdikləri külli miqdarda pul vəsaitini məhz Azərbaycanda dini radikalizmin təbliğinə və digər pozuculuq fəaliyyətlərinin maliyyələşməsinə sərf ediblər.

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində aparılan cinayət işi üzrə Xəqani Məmmədov, Sənan Məmmədov, İqbal Axundov, Arif Cümşüdoğ, Tərzan Qaraşov və Anar İsayev məsuliyyətə cəlb olunublar.

Növbəti proses sentyabrın 10-da keçiriləcək.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"**

“Rəsmi Kiyev aylar sərf edərək, Donald Trampın hakimiyyətə qayıdışının mümkün risklərinin qiymətləndirməsini aparıb. Kiyev indi demək olar ki, bütün 2025-ci il üçün yaşayacağı çətinliklərdən qorxur”.

Bu barədə “Time” jurnalına onun mənbələrindən bildirilib.

Xatırladaq ki, daha öncə Tramp bəyan etmişdi ki, o, Ukraynadakı müharibəni tez bitirə bilər. Ukrayna rəhbərliyi isə hesab edir ki, Trampın beynəlxalq məsələlərə yanaşması Ukrayna üçün fəlakət ola bilər.

Mənbə həmçinin deyib: “Mümkün qələbədən sonrakı ilk səkkiz və ya 10 ay, faktiki bütün 2025-ci il çox çətin olacaq”.

Mənbənin fikrincə, Tramp çox güman ki, Ukraynaya yardımını kəsəcək və Vladimir Zelenskini “xeyli dərəcədə Rusiyanın xeyrinə olacaq” sülh sazişini imzalamağa sövq edəcək.

“Əvvəlki ABŞ prezidentləri kimi Tramp da prezidentlik müddətinin başlanğıcında Vladimir Putinlə münasibətləri “bərpa etməyə” cəhd edə bilər”, - nəşr əlavə edib.

2003-cü ildən bitən müdaxiləsi sonda burada İranın varlığını qəbul etmək məcburiyyəti ilə üzləşdi. İlk öncə Malikin hakimiyyətə gəlməsi, daha sonra isə İŞİD-lə mübarizədə yenə İran amilinin güclənməsi amerikalıların hərbi yollarla müvəffəq ola bilmədiklərini ortaya qoydu. Talibanla neçə il döyüşdükdən sonra Əfqanıstandan Amerika çəkildi. Faktiki olaraq Talibanın hakimiyyətini de-fakto qəbul etmək məcburiyyətində qaldı. Hər nə qədər bəzi analitiklər desə də ki, Amerika “özü bilir nə edir”, elə deyil. Ümumiyyətlə, Amerikanın öz qitəsindən nə qədər hərbi əməliyyatların sonunda heç vaxt total üstünlüyü olmamışdı. İkinci dünya müharibəsi sonrası SSRİ-nin təsir dairəsinin faktiki tanınması, Koreya və Vyetnamda sosialist hakimiyyətinin bərqərar edilməsi, hətta Serbiyanın Kosovo məsələsində bombalanması son-

Ukraynanın 2025-ci il xofu - Tramp qayıtsa, 10 ay ərzində...

kanın əlavə maddi yüklərdən azad olması lazımdır. Xarici siyasətdə Trampın prinsipial yanaşacağı, məsələn İsrailə dəstək ola bilər. Bu da ailəsi üzərində yəhudi diasporunun bu və ya digər şəkildə təsiridir. Ona görə də Ukrayna hakimiyyəti bunu bilməli idi.

Bayden artıq dövlət idarə edəcək fiziki imkanlara sahib deyil. Kamala Harris Demokratları təmsil edəcək. Bəzi dairələr onun Trampı uda biləcəyini düşünür. Amerika müstəvisində hər şeyi təbii ki, ehtimal etmək olar. Çünki Amerikada iqtisadi

bəb oldu. Eyni aqibət Zelenskini də gözləyir. Ona qədər heç bir Ukrayna prezidenti nə qədər qərbyönlü olsa da, Rusiya ilə müharibəyə səbəb olacaq addımlar atmadı. Ancaq Zelenski Rusiyanın gücünü qiymətləndirmədi və bu gün təəssüf ki, Ukraynada nə ərazi bütövlüyü var, nə də iqtisadiyyat. Milyonlarla insan isə ölkəsini tərk edib.

Tramp təbii ki, indi vəd etdiklərində hansısa dəyişikliklər edəcək. Çünki seçkilər vəd dönəmləridir. Amma real hakimiyyət başqa şeydir. Lakin Tramp seçiləcəksə, bu onun ilk təcru-

Rusiyada daha bir “Mi-28” qəzası: ordunun əsas döyüş maşınlarından birinə nə olub?

Rusiyanın Kaluqa vilayətinin Jidrenski rayonunda “Mi-28” hərbi helikopteri qəzaya uğrayıb. Musavat.com Rusiya mətbuatına istinadən xəbər verir ki, hadisə bu gün səhər saatlarında baş verib, ekipaj üzvləri həlak olub.

Helikopterin qəzaya uğraması ilə bağlı məlumatı Rusiya Müdafiə Nazirliyi təsdiqləyib.

Nazirliyin məlumatına görə, helikopter boş ərazidə qəzaya uğrayıb. Onun Kliniki kəndindəki meşə sahəsinə düşdüyü bildirilir. Qəzanın ilkin səbəbi kimi texniki nasazlıq göstərilir.

Kaluqa vilayətinin Jizdra rayonu Ukrayna ərazisi ilə qonşu olan Bryansk vilayəti ilə sərhədə yaxın ərazidə yerləşir.

Qeyd edək ki, bu, “Mi-28” helikopterləri ilə bağlı son 3 ayda 3-cü qəza hadisəsidir. İyulun əvvəlində “Mi-28” helikopteri Rostov vilayətində məcburi eniş edib. Daha sonra onun Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin pilotsuz uçuş aparatlarının kütləvi hücumu səbəbindən yerə enməyə məcbur edildiyi bildirilib - on pilotsuz təyyarə Rostov vilayətinə doğru buraxılıb.

Həmçinin qeyd olunub ki, helikopter yerə enərkən sahədə yanğına səbəb olub və müharibin yüksək temperaturu səbəbindən yanğın başlayıb.

May ayında Krimdə daha bir “Mi-28” qəzası baş verib. Helikopter təlim uçuşu yerinə yetirərkən yarımadanın Cankoy rayonunda qəzaya uğrayıb. Müdafiə Nazirliyi qeyd edib ki, qəza avadanlıqların nasazlığı səbəbindən baş verə bilər.

“Mi-28” Rusiya ordusunun əsas döyüş helikopteridir, kəşfiyyat aparmaq və düşmənin əsasən zirehli və qorunan hədəflərini, məsələn, tankları məhv etmək üçün nəzərdə tutulub. “Gecə ovçusu” adlanan “Mi-28” məhdud görünmə şəraitində, yeni gecə və pis hava şəraitində işləmək üçün uyğunlaşdırılıb.

“Mi-28” 30 mm-lik top, 12,7 mm-lik ağır pulemyotla silahlanıb, atəş məsafəsi yuxarı olan Sturm, Sturm-S və ya Phalanx tank əleyhinə idarə olunan raketlər kompleksi ilə təchiz olunur. Bu helikopterin uçuş məsafəsi təxminən 300-350 kilometr, sürəti saatda 315 kilometrdir.

Helikopter qəzalarının çoxalmasını bir çox mütəxəssislər sanksiyalar üzündən onlara keyfiyyətli texniki xidmət göstərilməsi imkanlarının məhdudlaşması ilə izah edirlər.

laşdırmaq olacaq. Bu da ABŞ-ın və Qərbin dəstəyinin Ukraynadan kəsilməsi anlamına gələcək. Hətta Tramp Kiyev administrasiyasını məcbur edə bilər ki, Zelenski indiki şərtlər daxilində Rusiya ilə danışıqlar masasına otursun. Bu isə Ukrayna üçün ən arzuolunmaz nəticədir. Hətta 2014-cü il vəziyyətindən üçqat, dördqat fəlakətli nəticə deməkdir.

Sözsüz ki, Kiyev indiki vəziyyətlə barışmayacaq. Amma müharibənin Qərbin yardımı olmadan uzanması Ukraynanın daha çox ərazi itirməsi deməkdir. Görünən odur ki, Tramp ad-

ministrasiyası hakimiyyətə gələcəyi təqdirdə Rusiya ilə atəşkəs razılaşması əldə etməyə çalışacaq. Bu da Rusiya-Ukrayna savasını dondurulmuş münacişə fazasına keçirəcək. Belə olan halda növbəti müharibə üçün həm Kiyev, həm də Moskva “ti-me-out” götürəcək. Trampın hakimiyyətə gəlməsi hətta Kiyev üçün daha bir fəlakətli ssenarinin başlanğıcı ola bilər. Bu da Ukrayna ərazilərinin iki yerə bölünməsi deməkdir. Qərb sahili Avropanın, Şərq sahili isə Rusiyanın nəzarətinə keçə bilər”.

Q Cavanşir ABBASLI,
“Yeni Müsavat”

Azər Hüseynov: “Ukraynanın xilas yolu Azərbaycan və Türkiyədən keçir” Sona Əliyeva: “Trampın hakimiyyətə gəlməsi hətta Kiyev üçün daha fəlakətli ssenarinin başlanğıcı ola bilər”

Kiyevin qorxusu əsaslı mı? Trampın namizəd iken vədləri gerçəkdemir prezident olandan sonra dəyişikliyə uğramayacaq?

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov Kamala Harrisin Trampı udmaq ehtimalının da ortada olduğunu qeyd etdi: “Tramp biznesmen olduğu üçün onun fikirləşmə alqoritməri fərqlidir. Tramp üçün Amerikanın dünya qüdrətinin təmin edilməsi üçün ən önəmli olan iqtisadi gücdür. Bunun üçün isə ilk öncə amerikalıların yaxşı yaşamasını təmin etmək lazımdır. Amerika şirkətlərinin bir qismi ucuz işçi qüvvəsini təmin etmək üçün ölkə xaricində istehsal prosesini reallaşdırırlar. Eyni zamanda Amerika bazarnın özündə xarici şirkətlərin fəaliyyəti yerli istehsalçıların maraqlarının təmin edilməsinə mənfi təsir göstərir.

Amerika xaricdəki hərbi əməliyyatlarda maliyyə xərcləyir. Bütün hərbi və maliyyə qüdrətinə baxmayaraq sahədə total üstünlüyə heç bir yerdə nail ola bilməyib. İraqda Amerikanın

rası müəyyən müddət keçdikdən sonra Rusiyanın Balkanlarda yenə də tərəf ola bilməsi bir tarixi faktdır.

Bütün bunlar bir daha onu deməyə əsas verir ki, Amerika iqtisadi yollarla daha təsirli olur. Nə üçün? Çünki onsuz da dünya iqtisadiyyatının dördü biridir. Dünya maliyyə sistemi dollar üzərində qurulmuşdu, beynəlxalq bank köçürmələri bu və ya digər şəkildə Amerikanın nəzarətindədir. Belə olan təqdirdə dünyanı maliyyə və məhsulla fəth etmək daha məqbuldur. Dünya sosial media şəbəkəsinə də Amerikanın təsiri yəqin ki, müzakirə edilə bilməz. Ukrayna məsələsində də ilk dövrlərdən qeyd etmişdim, sonda Amerika Rusiya ilə anlaşıcaq. Bu olmasa dünya müharibəsi olacaq deməkdir. Hər halda, Tramp dünya müharibəsinin olmasını istəməz. Ona görə də müəyyən səbəblərlə Ukrayna müharibəsinin davam etməsi onun dəst-xətti deyildir. Tramp üçün Ukrayna öncelik də deyildir. Ona görə Ukraynanın bölünməsi onu ciddi narahat etməyəcək. Tramp üçün öncə Ameri-

nə hərəqlərin kimə dəstək verəcəyi önəmlidir. Bir də dünyada yeni təhdidlər yarana bilər. Ona görə də Amerika öz gücünü bir Ukrayna üçün tükəndirmək istəməz. Onsuz da Ukrayna iqtisadiyyatı müharibə bitdikdən sonra Amerikanın borcunu verəcək. Bu bəlkə də əsri açacaq. Amerika görür ki, yüksələn Çin, Hindistan var. Yaxın Şərqdə Türkiyə və İran kimi oyunçular gedişata təsir edə bilər. Əsəd-Ərdoğan yaxınlaşması baş verərsə, Amerikanın bölgədəki müttəfiqi İsrail Türkiyə-İran-Suriya birləşmiş təhdidi ilə üzləşə bilər. Bu isə assimetrik müqavimət hərəkətlərini hərəkətə gətirir. Yaxın Şərqə Amerika üçün Ukraynadan çox önəmlidir. Ukrayna hakimiyyəti öz tarixinə baxmalı idi. Balanslaşdırılmış siyasət aparmalı idi ki, dövlət olaraq varlığını qorusun.

Gürcülər Saakaşviliyə Sxenvali əməliyyatını bağışlamadılar. Amerikanın yardımına inanan Saakaşvili Gürcüstanın işğal altındakı ərazilərini azad etmək üçün geosiyasi amilləri nəzərə almadan hücumu keçməkə faktiki olaraq bu bölgələrin işğalının “legitimləşməsinə” sə-

bəsi olmayacaq. Odur ki ukraynalıların qayıdılmasına əsas var”.

Ekspert hesab edir ki, Ukraynanın xilas yolu Azərbaycan və Türkiyədən keçir: “Şərtlər daha da gərginləşmədən Ukrayna özünü xilas etməlidir. Bunun üçün Azərbaycan və Türkiyəyə müraciət edə bilər. Çünki Putinin siyasi olaraq şəxsinə hörmət etdiyi liderlər Azərbaycan və Türkiyə dövlət başçılarıdır. Digərlərinə Putin etibarlı tərəfdaş kimi baxmır”.

Siyasi təhlilçi, sabiq deputat Sona Əliyeva Qərbin istədiyinə çatdığını vurğuladı: “Düşünürəm ki, hadisələrin indiki gedişatı ABŞ-da prezidentliyə namizədlər arasında Kamala Harrisin Trampdan daha populyar olduğunu göstərir. Amma hər an hər şey dəyişə bilər və Donald Trampın dörd illik fasilədən sonra yenidən hakimiyyətə gəlməsi mümkündür. Trampın hakimiyyətə gəlməsi Ukraynada müəyyən narahatlıqlar da formalaşdırmaqdadır. Kiyevdə düşünülür ki, o halda onun ilk işi Rusiya ilə münasibətləri normal-

Elan:

REAL TV-nin yayım üzrə videorejissoru Mətin Həsənovla bağlanmış əmək müqaviləsinə xitam verildiyi üçün ona verilmiş R15B0156 nömrəli xidməti vəsiqə etibarsız sayılır.

• ki gün əvvəl Çinin paytaxtı Pekində Fələstində fəaliyyət göstərən Fəth, HƏMAS və daha 12 hərbi-siyasi qrup arasında razılaşma imzalandı. Bu razılaşmaya əsasən, 2007-ci ildən faktiki olaraq bölünmüş olan Fələstində müvəqqəti milli birlik hökuməti qurulacaq.

Razılaşma Çin Xarici İşlər Nazirliyinin vasitəçiliyi ilə əldə olunub. Doğrudur, bundan əvvəl Qahirədə, Əlcəzairdə də oxşar razılaşmalar imzalanmışdı. Ancaq Qəzzada müharibənin davam etdiyi bir vaxtda Çinin bu diplomatik həmləsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Qeyd edək ki, bu, Çinin regionda ilk barışdırıcı missiyası deyil. Bundan əvvəl 2023-cü ilin martında uzun illər davam edən gərginliyin ardından Pekində İran və Səudiyyə Ərəbistanı arasında barışıq sazişi imzalandı. İndi isə Çin bu həmləsi ilə Yaxın Şərqlin mərkəzinə - Fələstin münaqişəsinə daxil olur. Bu, 20 ildir Pekinin Yaxın Şərq və Afrikada möhkəmlənmə siyasətinin bir davamıdır.

Başqa bir tərəfdən, Çinin regionda güclənməsi ABŞ-ın regionda zəifləməsi ilə paralel şəkildə gedir. Yeni başqa sözlə, Çin ABŞ-dan "boşalan" yerlərə daxil olur. ABŞ-ın 2017-ci ilin dekabrında (Donald Trampın prezidentlik dövrü) Qüdsü İsrailin paytaxtı kimi tanıması, daha sonra İranla şiddətli gərginlik və nəhayət, 2023-cü ildə Qəzzada başlayan müharibədə birtərəfli mövqe tutması Vaşinqtonun Yaxın Şərqdə mövqeləri

Sensasiya! ABŞ-ın nüfuzu zədələndi

Vaşinqtondan boşalan yerlərə onlar daxil olur

nə ciddi şəkildə təsir edib.

Məsələn, "əl-Məcəllə" jurnalında dərc olunan məqalədə deyilir ki, ABŞ-da yerləşən "Ərəb Barometri" (Arab Barometer) adlı sosial sorğu mərkəzinin 16 ərəb ölkəsində apardığı sorğunun nəticələri nə əsasən Qəzza müharibəsindən sonra ABŞ-ın Yaxın Şərqdə nüfuzu xeyli dərəcədə düşüb və bunun müqabilində Çinin nüfuzu yüksəlib.

2021-2022-ci illərdə İrandan xalqın 50 faizdən çoxu ABŞ-a müsbət baxdığı halda, 2023-2024-cü illərdə bu rəqəm 28 faizə düşüb. Livanda isə analoji vaxt aralığında ABŞ-a münasibət 42

faizdən 27 faizə düşüb.

Yenə də eyni dövrdə İrandan xalqın 50 faizdən çoxu ABŞ-a müsbət baxdığı halda, 2023-2024-cü illərdə bu rəqəm 28 faizə düşüb. Livanda isə analoji vaxt aralığında ABŞ-a münasibət 42

faizdən 27 faizə düşüb. Yenə də eyni dövrdə İrandan xalqın 50 faizdən çoxu ABŞ-a müsbət baxdığı halda, 2023-2024-cü illərdə bu rəqəm 28 faizə düşüb. Livanda isə analoji vaxt aralığında ABŞ-a münasibət 42

nin "Bir kəmə, bir yol" layihəsinə qoşulub. Çin artıq Ərəbistan dənizi və Fars körfəzində ərəb ölkələri və İranla birgə hərbi təlimlər keçirir, Ciburtdə ilk xarici hərbi bazasını qurub.

İkinci yandan, ABŞ-dan fərqli olaraq, Çin regional münaqişələrə daxil olmur, tərəf tutmaqdan yayınır. Ərəb ölkələri ilə yaxın münasibətlərlə yanaşı Pekin İsrailə çox ciddi iqtisadi və infrastruktur layihələri həyata keçirib. Yeni Pekin rəsmiləri bütün tərəflərlə masa arxasında oturmaq imkanına sahibdir.

Başqa tərəfdən, ABŞ-dan fərqli olaraq Çin regionda ye-

ni oyunçudur, ABŞ kimi münaqişəli keçmişi yoxdur. Vaşinqton isə son illərdə regional siyasətində ciddi problemlər yaşayır. 7 oktyabr 2023-cü ildə Qəzzada başlayan müharibədən sonra Çin ABŞ-dan fərqli olaraq Fələstin müdafiə etdi və ilk dəfə olaraq İsrailin aqressiyasını sərt şəkildə tənqid etdi. Bu da Pekinin ərəb ölkələrində nüfuzunun artmasına səbəb oldu.

Vaşinqton isə getdikcə daha çox tənqidlərə səbəb olur. Doğrudur, ABŞ xüsusən də son 50 ildə Yaxın Şərq münaqişəsinin əsas vasitəçisi rolunu üzərinə götürüb. Ancaq 2017-ci ildə Trampın Qüdsü (Yerusalem) İsrailin paytaxtı olaraq tanıması ərəb ölkələri nəzərində Vaşinqtonun vasitəçi rolunu ciddi şəkildə zədələdi. Halbuki 2003-cü il İraqın işğalından sonra ABŞ regiondakı nüfuzunu çox çətinliklə bərpa etmişdi.

Oktyabrda HƏMAS-ın İsrailə hücumu ilə başlayan Qəzza müharibəsi Vaşinqton üçün daha ciddi sınağa çevrildi. ABŞ-ın hazırkı demokrat hökuməti hər nə qədər vasitəçi rolunu üzərinə alsada, ABŞ-ın İsrailə hərbi-siyasi dəstəyi Vaşinqtonun region-

dakı nüfuzunu ciddi şəkildə laxladır. ABŞ əzəli müttəfiqi İsraili hərtərəfli dəstəkləməklə ərəb ölkələri ilə dostluq münasibətlərini saxlayaraq Fələstin münaqişəsinin ədalətli vasitəçi rolunu eyni anda oynamaqda getdikcə daha çox çətinlik çəkir. Başqa sözlə, iki missiyanı aparmaq getdikcə daha çətin olur. Bayden hökumətinin müharibəni dayandıraraq münaqişənin sülh yolu ilə həlli danışıqlarının başlaması cəhdləri İsrailin ifrat sağçı hökumətinin müqaviməti nəticəsində uğursuz oldu. Nəticədə Bayden administrasiyası hələ də Qəzzada passiv sülhə belə nail ola bilmədi. Bu və bu kimi məsələlər ABŞ-ın regiondakı nüfuzunu ciddi şəkildə zədələyir. Həm də ona görə ki, indi regionda Vaşinqtonun hər hərəkətindən ona qarşı istifadə etməyə hazır olan Rusiya və Çin kimi güclü rəqiblər var.

Çin isə bu regionda həm yeni, həm də Rusiya və ABŞ-dan fərqli olaraq, daha sağlam keçmişə malik olması, üstəlik, böyük iqtisadi imkanları ilə sürətlə nüfuz qazandır. İndi Vaşinqtonun bürdrədiyi hər yerdə onu əvəz etməyə hazır olan Çin dayanır. Bu isə region üçün ən azı "soyuq müharibə" dövründən sonra yeni reallıqdır.

□ **Kənan RÖVSƏNOĞLU,**
xüsusi olaraq
Musavat.com üçün

Nürnberg prosesində nasistlərin güvəndiyi sovet prokuroru

Onun müəmmalı ölümündə Stalinin də adı hallanıb

Onun uşaqlıq illəri olduqca ağır və çətin keçib. Erkən yaşlarında anasını itirən, atasının isə üzünü heç vaxt görməyən Nikolay Zorya 8 yaşında olarkən uşaq evinə üz tutub, özünə sığınacaq axtarıb. Ancaq kimsəsizlər evində də qapılar onun üzünə bağlanıb.

Belə ki, uşaq evində ondan valideynlərinin sənədlərini tələb ediblər. Nikolay Zorya isə tələb olunan sənədləri təqdim edə bilməyib. Nəhayət, küçələrdə yaşayan Zoryaya sahib çıxan tapılıb. Gimnaziyada müəllim işləyən köhnə qonşuları Sergey Pavliçenko müvafiq qurumlara müraciət edib, Zoryanın uşaq evinə götürülməsinə nail olub.

Bütün bu çətinliklərə baxmayaraq Zorya gələcək həyatını qurmaq üçün bütün gücünü təhsilə, oxumağa yönəldib, uşaq əyləncələrindən özünü məhrum edib. İllərin zəhməti hədəf getməyib. Zorya 16 yaşında Moskva Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsinə daxil olub.

Zorya Moskva Dövlət Universitetində təhsil alanda universitetin rektoru Andrey Vişinskiy diqqətindən yayın-

Nikolay Zorya

mayıb. Məhz həmin ərəfədə rektorla tələbə arasında məhriban münasibət yaranıb və bu, gələcəkdə Zoryanın karriyerasında böyük rol oynayıb.

Universiteti bitirdikdən sonra Zorya hüquqşünas kimi ilk fəaliyyətinə Pyatigorsk şəhərində müstəntiq kimi başlayıb. Daha sonra Tambov və Voronejdə işləyib. Moskvaya çağırılıb nəqliyyat prokuroru təyin olunduqdan sonra Zorya elmi işlə məşğul olmaq istə-

yıb. Amma rəhbərlik onun bu sahədə fəaliyyətinə şərait yaratmayıb. Zoryanı baş prokurorun müavini təyin etməklə iş yükünü daha da artırıblar.

1930-cu illərin repressiyasında Zorya mövcud rejimin təhlükələrindən çəkinməyə, sovet-fin müharibəsində iştirak edib. Sovet-alman müharibəsi zamanı isə o, Moskva Hərbi Dairəsində hərbi prokurorun köməkçisi vəzifəsinə təyinat alıb.

sonra o, Kremlə çağırılıb. Zoryaya bildirilib ki, bu düşüncədən olan şəxs prokurorluq orqanlarında işləyə bilməz.

Prokurorluq sistemindən ayrılan Zorya 1939-cu ildə qismən səfərbərlik zamanı sırasıyla hərbi xidmətə yollanıb, sovet-fin müharibəsində iştirak edib. Sovet-alman müharibəsi zamanı isə o, Moskva Hərbi Dairəsində hərbi prokurorun köməkçisi vəzifəsinə təyinat alıb.

Zoryanın savadlı və bacarıqlı hüquqşünas olması, bir neçə dil bilməsi nəzərə alınaraq 1943-cü ildə ona yeni vəzifə verilib. O, 44-cü ordunun hərbi prokuroru təyin olunub.

1945-ci ilin oktyabr ayında Zorya Kremlə dəvət olunub. Nürnberg məhkəməsi ilə bağlı Stalinin də iştirak etdiyi müşavirədə Zoryaya bildirilib ki, o, prosesdə SSRİ tərəfindən dövlət ittihamçısının köməkçisi olacaq.

1945-ci il dekabrın 25-də Zorya Nürnberg məhkəməsinə iştirak etmək üçün Almaniyaya uçub.

Zorya prosesdə aktivliyi, hüquqşünas kimi bacarığı ilə fərqlənib. Prinsipiallığı ilə seçilən sovet prokuroru prosesin ən xırda detallarını belə diqqətindən yayınmıyıb. Bu həssaslıq müttəhimlər kürsüsündə əyləşən nasist rəhbərlərinin də diqqətindən yayınmayıb. Hətta onlar düşünüb ki, Xatın faciəsinə ayrıca bir cinayət işi kimi baxılsa, Zorya SSRİ-nin nümayəndəsi olmasına baxmayaraq əsl həqiqətləri söyləməkdən çəkinməyəcək, polşalı zabitlərin "NKVD" əməkdaşları tərəfindən öldürülməsinə aid sənədləri araşdıracaq. Nasist rəhbərləri sovet prokuroruna güvəniblər.

Ancaq Zoryaya prosesdə sona qədər iştirak etmək qismət olmayıb. 23 may 1946-cı ildə 39 yaşlı ədliyyə general-mayoru Zoryanın meyiti Nürnberg mehmanxanasında

tapılıb.

Zoryanın müəmmalı ölümünü çox da səs-küyə salmayıblar. Daha dəqiq ifadə etsək, SSRİ buna maraq göstərməyib. Rəsmi olaraq ölümün səbəbi bədbəxt hadisə göstərilib. Zoryanın gicgah nəhiyəsində güllə yerli olub. Bunu prokurorun tabel silahını təmizlədikdə ehtiyatsızlıqdan atəş açmaq kimi əsaslandırılıb.

Prokurorun ölümü haqqında fərqli versiyalar da səsləndirilib. Birinci versiyaya görə, Zorya yatan zaman kimə ona sui-qəsd edib. İkinci versiya prokurorun intihar etməsi ilə bağlı olub.

Əsas versiya isə Zoryanın Stalinin sifarişli ilə öldürülməsidir. Bu versiya belə əsaslandırılıb ki, Stalin Zoryanın Xatın faciəsi ilə bağlı həqiqətləri söyləyəcəyindən ehtiyat edib.

Ailə üzvlərinin təkidlərinə baxmayaraq Zoryanın nəşinin SSRİ-yə gətirilməsinə də icazə verilməyib. O, Leypsiq şəhərində dəfn edilib.

Bu günə qədər də Zoryanın ölümü müəmma olaraq qalır. Amma tək bir fakt aydındır ki, Zorya nə intihar edib, nə də silahdan ehtiyatsız davranışının qurbanı olub. 1990-cı illərdən sonra Zoryanın ölümündən sonra aparılan araşdırılarda məlum olub ki, prokurorun başına dəyən güllə onun tabel silahının gülləsi olmayıb.

□ **İlham CƏMİLLOĞLU,**
Musavat.com

MUSAVAT

Son səhifə

N 130 (8503) 26 iyul 2024

Ariqlamağın sirri açıqlandı: bədəninizdəki piy hara gedir?

Adətən köklüyə görə bədənə toplanan piy "günahlandırır". İnsanlar ariqlamağa başlayanda məhz onunla mübarizə aparırlar.

Lakin heç də hamı piyin bədənə necə tərki etdiyini bilmir. Rusiyalı endokrinoloq Yelena Qubkina aif.ru-ya anqlama prosesində piyin necə "buxarlanmasından" danışib. Onun sözlərinə görə, bədənə piy yağ hüceyrələrində olur, onların sayı ilə ömür boyu dəyişir. Qıddan kifayət qədər enerji alınmadıqda, orqanizmi yağ ehtiyatlarından istifadə etməyə başlayır.

"Müvafiq olaraq, insan çəki aldıqda, yağ hüceyrəsinin ölçüsü artır və eksi halda, azalır. Çəki azaldıqda, yağ hüceyrəsindən yağ turşuları ayrılır və nəticədə bədəninizdə onların oksidləşməsi ("parçalanması", "yanması") prosesi başlayır. Çəki azaldıqda daha çox hərəkət etmək məsləhətdir. Nəticədə karbon qazı və su əmələ gəlir ki, onlar da müvafiq olaraq ağciyərlər və böyrəklər vasitəsilə orqanizmdən xaric olur", - deyir o bildirib.

Mütəxəssis piyin paylanması və itirilməsinin genetik, cins, yaş və fiziki aktivlik səviyyəsi də daxil olmaqla bir çox amillərdən asılı olduğunu vurğulayıb.

"Adətən kişilər əvvəlcə qarının nahiyəsində, qadınlər isə bud və sağın nahiyəsində piyi itirirlər. Bununla belə, çox şey orqanizmin xüsusiyyətlərindən də asılıdır", - deyir o əlavə edib.

Endokrinoloqun sözlərinə görə, yağ hüceyrələri, düşündüyümüz kimi, anqlayanda tamamilə yox olmur. "Orqanizmi enerji üçün yağdan istifadə etdikdə hüceyrələr kiçilir, amma yox olmur. Bu, insanların anqladıqdan sonra yenidən çəki yığa bilməsinin səbəblərindən biridir - yağ hüceyrələri qalır və kalori artıqlığı zamanı yenidən böyüyə bilər".

Həkim bildirib ki, insan fiziki aktivlik və balanslaşdırılmış qidalanma ilə düzgün anqlayanda yağ itikisi azalır kütlləsinin artması ilə müşayiət oluna bilər. "Bu, ona görə baş verir ki, fiziki aktivlik əzələ liflərinin böyüməsini stimullaşdırır. Nəticədə bədən daha tonuslu olur", - deyir Qubkina sözlərini yekunlaşdırıb.

Sonun başlanğıcı: dənizlərdə suyun temperaturu 33 dərəcəyə çatdı

Qlobal iqlim dəyişikliyi səbəbindən temperaturun yüksəlməsi dəniz suyunun temperaturunda da rekord artıma səbəb olub.

Dəniz suyunun temperaturunun artması ekosistemə ciddi ziyan vuracaq. Qeyd olunur ki, Aralıq dənizi sahillərində suyun temperatur

göstəriciləri 33 dərəcəyə, Qara dəniz sahillərində isə 27-28 dərəcəyə çatıb və bu, mütəxəssisləri ciddi narahat edir.

Son məlumatlara görə, Adana Karataş, Hatay İskenderun, Mersin, Antalya, Kemer, Fethiye, İzmir və Yalova sahillərində dəniz suyunun

temperaturu 30 dərəcəyə çatıb. Boğaziçi ilə yanaşı, Cide, Barts, Ünye və Giresun sahillərində dəniz suyunun temperaturunun 28 dərəcəyə çatması invaziv canlıların (yeni yerləşdiyi ətraf mühitə zərər verən bitki və heyvanlar, məsələn, bakteriyalar) artmasına yol açır. Həmçinin, dənizlərdə oksigen səviyyəsinin yarıya qədər azalacağına dair xəbərdarlıq edilib.

Bildirilir ki, dəniz suyunun temperaturu ilə əlaqədar buxarlanma daha yüksək olacağından ani və güclü yağışların, tufanların sayında ciddi artım müşahidə olunacaq. Qara dənizə köç başlayacaq. Burada ekosistemin pisləşməsi kütləvi balıq ölümləri ilə nəticələnecek.

Bu tarixdə Yer kürəsində maqnit qasırğası başlayacaq

Iyulun 27-nə keçən gecə Yer planetində maqnit qasırğası başlayacaq və bir neçə saat davam edəcək. Bu barədə Günəş Astronomiyası Laboratoriyasının proqnozunda deyilir. Qeyd olunur ki, maqnit qasırğası gecə yarısına yaxın başlayacaq. Üstəlik, olduqca zəif olacaq. İlk olaraq onun səviyyəsinin G1-dən aşağı olacağı gözlənilir.

Şəhər saat səkkizə yaxın vəziyyət xeyli yaxşılaşacaq. Maqnit qasırğasının səviyyəsi sürətlə azalmağa başlayacaq. Günün ortasına və axşama yaxın vəziyyət tamamilə sabitləşəcək.

Bunları bilirsinizmi?

- * Sizə istidirsə, dirşəklərinizi soyuq suya salın.
- * Ayaqlarınız yorulmuşsa, sərin su ilə yuyun, sonra dabanlarınıza krem çəkin və dabadan dizə qədər masaj edin.
- * Su çox içməyin, daha çox tərləyəcəksiniz, isti çay, ya da meyvə şirəsi susuzluğunuzu daha yaxşı yatırıdır.
- * Dəri qış ərzində bir qədər solur və tərəvəfini itirir, bunun qarşısını almaq üçün çiməndə dərini bərk sürtmək və təzadlı gah soyuq, gah da isti duş qəbul etmək lazımdır. Bu qan dövranını yaxşılaşdırır və solğunluğu aradan qaldırır.
- * Xörək hazırlayarkən çatlamiş əllərinizə ıdırarsı xiyar, pomidor, kartof püresi çəkməyi, kartof bişirilmiş suda əllərinizi yaxalamağı unutmayın.
- * Əlləriniz çox kobudlaşmış, dırnaqlarınız sınmışsa, qızdırılmış günəbaxan yağında 10-15 dəqiqə saxlayın. Sonra əllərinizi yumayın, ancaq əski ilə silin.
- * Əllər ağarsın deyər, onları boraks, ya da sirkə tökülmüş ilıq suda saxlamaq lazımdır. Qədim xalq təbabətinə görə çiy süd və ya limon şirəsi qatılmış su ilə vanna etmək yaxşı kömək edir.
- * Daha bir məsləhət: sıxılmış limonu atmamışdan əvvəl onu əllərinizə çəkin. Turşuya qoyulmuş xiyarın suyunda əllərinizi vanna edin.
- * Əgər işinizlə əlaqədar olaraq əllərinizdən ağ neft, naftalin, balıq yağı və s. iyi gəlsə, onda əllərinizi adicə sabunla yumaqdan başqa onları quru xardal tökülmüş su ilə silin, sonra da adi su ilə yuyun.
- * Yodoformun qoxusunu sirkə ilə yox etmək olar.
- * Yağlı boyanı əllərdən hər hansı həlledici (aseton) ilə silirlər. Bu olmasa, onda paltaryuyan tozdan istifadə edin və sonra mütləq sirkə, ya da limon turşusu tökülmüş su ilə yaxalayın yene də adi su ilə yuyun.
- * Əllərə düşmüş mürəkkəb ləkəsini naşatır spirti, odelon, ya da spirtlə silin.
- * Təzə əmələ gəlmiş döyənəyə 8 gün ərzində sirkədə isladılmış yumşaq çörək qoyub kompres etsəniz keçər. Kompresi bütün gecə saxlamaq lazımdır.
- * Ətə batmış dırnağı kəsmək üçün onun xaricə çıxmasına şərait yaratmaq lazımdır. Bunun üçün dırnağın altına rivanolda, 5-10%-li sintomisin emulsiyasında isladılmış təniz parçası, ya da pambıqdan eşilmiş piltə qoymaq olar.
- * Tez-tez quruyan və qabıq verən dodaqlara 1%-li bor turşusu məhlulu çəkir və bitki yağı sürürlər.

İlon Maskın layihəsindən uğur: beyinə yerləşdirilən çipin effekti yüksəlir

Beyində ABŞ-ın "Neuralink" şirkətinin çipi olan ilk xəstə Nolan Arbo bildirib ki, düşüncəni idarə etməyə imkan verən implantın effektivliyi yüksəlir. O, bu barədə "RIA Novosti"yə açıqlamasında deyib.

Hazırda elektrodların cəmi 15%-i işləsə də, Nolan Arbo təcrübənin daha çox iş görə biləcəyini qeyd edir. O ümid edir ki, gələcəkdə elektrodların 90-100%-ni işə salmaq mümkün olacaq.

Xatırladaq ki, 30 yaşlı Arbo təxminən səkkiz il əvvəl suya tullanan zaman başından zərbə alaraq çiyinlərindən aşağı iflic olmuşdu. 2024-cü ilin yanvar ayının sonunda ona "Neuralink" cihazı implantasiya edilib. Bu onun orqanizmindən beyinə gedən sap kimi elektrodları olan qəbuledici kapsuldu.

Qeyd edək ki, İlon Maksın sahibi olduğu "Neuralink" şirkəti ilk dəfə insan beyninə çip yerləşdirilməsini həyata keçirib. Bu, İlon Maskın əsl beyin-kompüter interfeysi yaratmaq üçün iddialı layihəsində ilk addımdır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500